

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно – економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра, обліку, оподаткування та управління фінансово – економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

В.о. завідувача кафедри,
к.е.н., доцент

_____ **Ольга ГУБАРИК**
« ____ » _____ **20__** р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: Удосконалення організації обліку та контролю розрахунків із
замовниками послуг комунального підприємства

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Здобувач

Дмитро БЄЛОВ

Науковий керівник,

Тетяна САВАНЧУК

науковий ступінь, посада

Дніпро – 2024

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**Факультет:** Обліку і фінансів**Кафедра:** Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою**Освітньо-професійна програма:** «Облік і оподаткування»**Спеціальність:** 071 «Облік і оподаткування»**Рівень вищої освіти:** другий (магістр)**ЗАТВЕРДЖУЮ****В.о зав. кафедри _____ Ольга ГУБАРИК**

« _____ » _____ 2024р.

ЗАВДАННЯ**БСЛОВУ ДМИТРУ СЕРГІЙОВИЧУ**

1. Тема роботи «Удосконалення організації обліку та контролю розрахунків із замовниками послуг комунального підприємства».

Науковий керівник: Саванчук Т.М., к.е.н, доцент

затверджені наказом ДДАЕУ «11» жовтня 2024 р. № 3407

2. Термін подання здобувачем роботи: «13» грудня 2024 року.

3. Вихідні дані до роботи: Нормативно – правові документи України, облікові та звітні дані КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР за останні п'ять років, роботи провідних науковців, навчальні посібники та підручники, статті.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити): 1. Теоретичні засади організації обліку і контролю розрахунків із замовниками послуг. 2. Організація обліку розрахунків із замовниками послуг та її удосконалення. 3. Організація контролю розрахунків із замовниками та його удосконалення.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень). Роль комунального господарства у забезпеченні соціально-економічного розвитку. Необхідність класифікації підприємств ЖКГ. Основні підходи до класифікації послуг, що надаються комунальними підприємствами. Аналіз дефініцій поняття «Дебіторська заборгованість». Основні характеристики розрахунків із замовниками. Фактори формування потреби в інформації про стан розрахунків із замовниками. Нормативне регулювання організації обліку і контролю розрахунків із замовниками. Структура нормативно – правового регулювання обліку і контролю. Нормативно-правове забезпечення організації обліку і контролю розрахунків із замовниками. Основні положення договору про надання послуг. Основні правила нумерації особових рахунків споживачів комунальних послуг. Довідкова інформація особового рахунка.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата
		завдання видав

7. Дата видачі завдання _____ 11 березня 2024р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні засади організації обліку і контролю розрахунків із замовниками послуг.	15.05.2024	
2	Організація обліку розрахунків із замовниками послуг та її удосконалення.	10.07.2024	
3	Організація контролю розрахунків із замовниками та його удосконалення	29.09.2024	
4	Вступ, висновки список використаних джерел	02.11.2024	
5	Оформлення кваліфікаційної роботи	01.12.2024	

Здобувач _____
(підпис)

Дмитро БЄЛОВ
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник _____
(підпис)

Тетяна САВАНЧУК
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	5
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ЗАМОВНИКАМИ ПОСЛУГ	11
1.1. Житлово-комунальне господарство як соціально- економічна система забезпечення життя	11
1.2. Економічна сутність розрахунків із замовниками та інформаційні запити щодо їх стану в комунальному підприємстві	15
1.3. Нормативно-правове забезпечення організації обліку і контролю розрахунків із замовниками	17
Висновки до розділу 1	21
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ЗАМОВНИКАМИ ПОСЛУГ ТА ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ	22
2.1. Фінансово-економічна характеристика КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР	22
2.2. Характеристика діяльності бухгалтерської служби та оцінка основних принципів облікової політики	26
2.3. Первинний, синтетичний та аналітичний облік розрахунків із замовниками послуг комунального підприємства	28
2.4. Стан ведення абонентського обліку	31
2.5. Шляхи удосконалення обліку розрахунків із замовниками	33
Висновки до розділу 2	39
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ЗАМОВНИКАМИ ТА ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ	42
3.1. Етапи та завдання контролю стану розрахунків із замовниками	42
3.2. Стан контрольних заходів розрахунків із замовниками послуг в комунальному підприємстві	45

3.3. Шляхи удосконалення контролю розрахунків із замовниками послуг комунального підприємства	48
Висновки до розділу 3	51
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ	61

РЕФЕРАТ

Тема: Удосконалення організації обліку та контролю розрахунків із замовниками послуг комунального підприємства.

Кваліфікаційна робота містить: 61 сторінок, 4 таблиці, 19 рисунків, 50 літературних джерел, 8 додатків.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є удосконалення організації обліку та контролю розрахунків із замовниками послуг комунального підприємства.

Об'єктом дослідження є процес здійснення розрахунків із замовниками.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методологічних та практичних аспектів організації обліку та контролю в комунальних підприємствах.

Методами дослідження під час написання кваліфікаційної роботи є: контент-аналіз для аналізу документів, фінансової звітності, нормативно-правових актів; емпіричні методи (спостереження, опис та порівняння); статистичний аналіз; графоаналітичні методи.

Під час написання кваліфікаційної роботи розкриті поняття житлово-комунального господарства, сутність розрахунків із замовниками та інформаційні запити щодо їх стану в комунальному підприємстві; досліджено нормативні акти, що регулюють організацію обліку і контролю розрахунків із замовниками; розглянуто порядок здійснення первинного, синтетичного та абонентського обліку розрахунків із замовниками послуг; запропоновано шляхи удосконалення обліку та контролю розрахунків із замовниками.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО, РОЗРАХУНКИ ІЗ ЗАМОВНИКАМИ,
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЬ, УДОСКОНАЛЕННЯ

ABSTRACT

Topic: Improving the organization of accounting and control of settlements with customers of municipal services.

The qualification work contains: 61 pages, 4 tables, 19 figures, 50 literary sources, 8 appendices.

The purpose of the final qualification work is to improve the organization of accounting and control of settlements with customers of municipal services.

The object of the study is the process of making settlements with customers.

The subject of the study is a complex of theoretical, methodological and practical aspects of the organization of accounting and control in municipal enterprises.

The research methods used when writing the qualification work are: content analysis for the analysis of documents, financial statements, regulatory legal acts; empirical methods (observation, description and comparison); statistical analysis; graph-analytical methods.

During the writing of the qualification work, the concept of housing and communal services, the essence of settlements with customers and information requests regarding their status in the communal enterprise were revealed; researched normative acts regulating the organization of accounting and control of settlements with customers; the procedure for carrying out primary, synthetic and subscriber accounting of payments with service customers was considered; ways of improving accounting and control of payments with customers are proposed.

KEYWORDS

UTILITY ENTERPRISE, SETTLEMENTS WITH CUSTOMERS,
ORGANIZATION OF ACCOUNTING, CONTROL, IMPROVEMENT

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена важливістю діяльності комунальних підприємств, послуги яких є невід'ємною частиною життя населення, а правильний облік і контроль розрахунків гарантують своєчасне надходження коштів, необхідних для стабільного функціонування підприємств, оновлення інфраструктури та покращення якості обслуговування. Проблеми, пов'язані з дебіторською заборгованістю, несвоєчасними платежами та недосконалим обліком розрахунків, можуть призводити до фінансових труднощів, затримок у виконанні зобов'язань перед постачальниками ресурсів і працівниками, а також до зростання соціальної напруги серед споживачів.

Питаннями організації обліку та контролю розрахунків із замовниками займалися такі науковці: М.О. Амбарцумов, Г.В. Біляєва, Н.М. Бондаренко, Н.В. Бондарчук, Л.М.Васільєва, Г.В. Головчак, В.А. Дерій, І.О. Драган, О.В. Кравченко, Т.О. Кобець, К.В. Ніколайчук, В. М. Орел, Г.С. П'ятигрець, Т.І. Світлична, І.М. Терьошина, А.І. Фукалова, О.В. Черненко, М.М. Шестерняк та інші. Дослідження зазначених авторів спрямовані на адаптацію сучасних підходів обліку до особливостей функціонування комунальних підприємств, розробку прозорої звітності, яка відповідає вимогам усіх зацікавлених сторін, а також на впровадження інноваційних рішень для ефективного управління дебіторською заборгованістю.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є удосконалення організації обліку та контролю розрахунків із замовниками послуг комунального підприємства.

Для досягнення мети під час дослідження встановлено наступні завдання:

- розкрити поняття житлово-комунального господарства як соціально-економічної системи забезпечення життя;
- розглянути сутність розрахунків із замовниками та контролю їх стану в комунальному підприємстві;
- дослідити нормативно-правове забезпечення організації обліку і контролю розрахунків із замовниками;

- провести аналіз фінансово-економічного стану КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР;
- охарактеризувати діяльність бухгалтерської служби та оцінити основні принципи облікової політики;
- розглянути порядок здійснення первинного, синтетичного та аналітичного обліку розрахунків із замовниками послуг комунального підприємства;
- проаналізувати стан ведення абонентського обліку;
- запропонувати шляхи удосконалення обліку розрахунків із замовниками;
- визначити етапи та завдання контролю стану розрахунків із замовниками;
- навести стан контрольних заходів розрахунків із замовниками послуг в комунальному підприємстві;
- розробити шляхи удосконалення контролю розрахунків із замовниками послуг комунального підприємства.

Об'єктом дослідження є процес здійснення розрахунків із замовниками.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методологічних та практичних аспектів організації обліку та контролю розрахунків із замовниками послуг в комунальному підприємстві.

Методами дослідження під час написання кваліфікаційної роботи є: контент-аналіз для аналізу документів, фінансової звітності, нормативно-правових актів з метою виявлення ключових аспектів дослідження; емпіричні методи (спостереження, опис та порівняння) для докладного викладення характеристик об'єкта, його структури та функціональних зв'язків, а також для виявлення схожостей і відмінностей; статистичний аналіз для характеристики фінансового стану підприємства; графоаналітичні методи для візуалізації даних за допомогою графіків, діаграм, таблиць.

Інформаційною базою дослідження є праці українських та зарубіжних вчених, публікації за темою, нормативно-правові акти, офіційна статистика, дані бухгалтерського обліку, а також статистична й фінансова звітність

Комунального підприємства «Царичанське виробниче об'єднання житлово-комунального господарства» Царичанської селищної ради (далі КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР).

Основні наукові результати представлені наступним чином:

удосконалено:

- управління процесом погашення заборгованості споживачів комунального підприємства шляхом впровадження системи лояльності за розробленим механізмом, що передбачає повернення споживачам частини сплачених коштів за умови, що споживач своєчасно здійснює оплату за надані послуги протягом року;

- розрахунок резерву сумнівних боргів з використанням методу сумнівності шляхом зміни підходу до класифікації дебіторської заборгованості за строками погашення через зменшення тривалості проміжків на поквартальній основі;

- систему внутрішнього контролю шляхом уточнення послідовності процедур контролю дебіторської заборгованості замовників послуг та впровадження моделі оцінки стану та контролю розрахунків із замовниками, що дозволить знизити ризики невиконання та зробить процес розрахунків більш прозорим і підконтрольним,

набуло подальшого розвитку:

- виокремлення ролі комунального господарства у забезпеченні соціально-економічного розвитку та узагальнення основних підходів до класифікації послуг, що надаються комунальними підприємствами, що базуються на особливостях їх діяльності;

- підходи до інтеграції абонентського та бухгалтерського обліку через впровадження програмного продукту «Квартал: Абонентський відділ комунального підприємства» розробленого для автоматизації процесів розрахунку та обліку споживання комунальних послуг на базі продуктів «BAS Бухгалтерія»;

Апробація результатів роботи. Головні положення кваліфікаційної

роботи були представлені та обговорені на засіданнях наукових гуртків, наукових семінарах кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, наукових конференціях.

Публікації. За результатами проведеного дослідження опубліковано 3 наукові праці, з яких одна стаття у фаховому виданні і дві тези у матеріалах конференції, загальним обсягом 0,48 друк.арк.

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг кваліфікаційної роботи становить 61 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ЗАМОВНИКАМИ ПОСЛУГ

1.1. Житлово-комунальне господарство як соціально-економічна система забезпечення життя

Для забезпечення комфортного і безпечного життя населення, а також стабільного функціонування економіки важлива роль припадає на житлово-комунальне господарство (ЖКГ), яке є базовою інфраструктурною складовою, що визначає якість житлових умов, доступність послуг з водо-, тепло- та енергопостачання, вивезення відходів та благоустрою територій.

Колектив авторів Юр'єва Т.П., Матвєєва Н.М., Юр'єва С.Ю. зазначають: «ЖК – одна з пріоритетних галузей господарського комплексу, яка забезпечує життєдіяльність населених пунктів та суттєво впливає на розвиток економічних відносин у державі» [50].

Відповідно до законодавства України житлово-комунальні послуги – це: «результат господарської діяльності, спрямованої на забезпечення умов проживання та/або перебування осіб у житлових і нежитлових приміщеннях ...на підставі відповідних договорів» [30].

Толстов Р. Д. вважає, що ЖКГ- це: «сукупність видів економічної діяльності, спрямованих на забезпечення житлових та комунально-побутових потреб споживачів,... створення необхідних умов для нормальної життєдіяльності населення та функціонування населених пунктів» [44].

Розвиток комунального господарства має стратегічне значення, адже його ефективне функціонування прямо впливає на якість життя громадян, рівень соціальної стабільності та привабливість регіонів для інвестицій. Удосконалення управління, модернізація інфраструктури та впровадження інновацій у сфері житлово – комунального господарства можуть стати запорукою вирішення багатьох соціально-економічних проблем як на

локальному, так і на державному рівнях. Значення комунального господарства як інфраструктурної складової у забезпеченні соціально-економічного розвитку, сформоване нами, наведено на рисунку 1.1.

Рис. 1.1. Роль комунального господарства у забезпеченні соціально-економічного розвитку

Дослідження провідних науковців України охоплюють аспекти адаптації сучасних облікових методів до особливостей діяльності комунальних підприємств, розробки прозорої звітності, яка відповідає вимогам зацікавлених сторін, а також впровадження інновацій у сферу управління фінансовими ресурсами. Їхній науковий внесок сприяє формуванню облікової інформації, що є основою для ефективного управління, проведення аналітики та прийняття стратегічних рішень у галузі комунального господарства.

На думку Драган І. О.: «Характерними особливостями комунальних підприємств є те, що в процесі свого виробництва вони не використовують

сировини і основних матеріалів та не випускають власної матеріальної продукції» [13].

На сьогодні ЖКГ стикається з численними викликами, серед яких низька якість послуг, фізичний і моральний знос інфраструктури, недосконалість управлінських процесів, недостатнє фінансування та зростаючий дефіцит енергоресурсів. Водночас підвищення рівня урбанізації та посилення екологічних вимог вимагають впровадження сучасних технологій, оптимізації витрат, покращення облікової та контрольної систем, а також забезпечення стійкого розвитку галузі.

Прохоров Б. зазначає: «Комунальним підприємствам притаманна від’ємна рентабельність власного капіталу і активів. Вони надають житлово-комунальні послуги за регульованими тарифами та мають високий ступінь зношеності основних фондів» [36].

Колектив авторів Загірняк Д. М., Глухової В. І., Кравченко Х. В. вважають, що у сфері комунального господарства накопичилося чимало серйозних проблем, які загрожують його стабільному функціонуванню. Серед найбільш актуальних викликів можна виділити збитковість значної частини підприємств, недостатню прозорість у їхній діяльності та брак системних реформ, що стримує розвиток галузі [15].

Низька ефективність комунальних підприємств науковцями Сарапіною О. А., Стефанович Н. Я., Пінчук Т. А. та Шрам Т. В. пояснюється наявністю тарифних обмежень та низькою діловою активністю (недостатнім рівнем доходів порівняно з ресурсами, що витрачаються задля отримання такого доходу), невідповідністю понесених витрат з можливими обсягами доходів, неефективним управлінням активами [40].

Комунальним господарствам також важливо своєчасно фокусуватися на інноваціях, використання яких дозволить своєчасно виявляти напрямки, що потребують удосконалення. Це дозволяє впроваджувати сучасні технології та управлінські рішення в конкретних секторах житлово-комунального господарства.

Важливим інструментом для ефективного управління та розвитку сфери ЖКГ є класифікація підприємств даної сфери. Її значення полягає в наступному (рис.1.2):

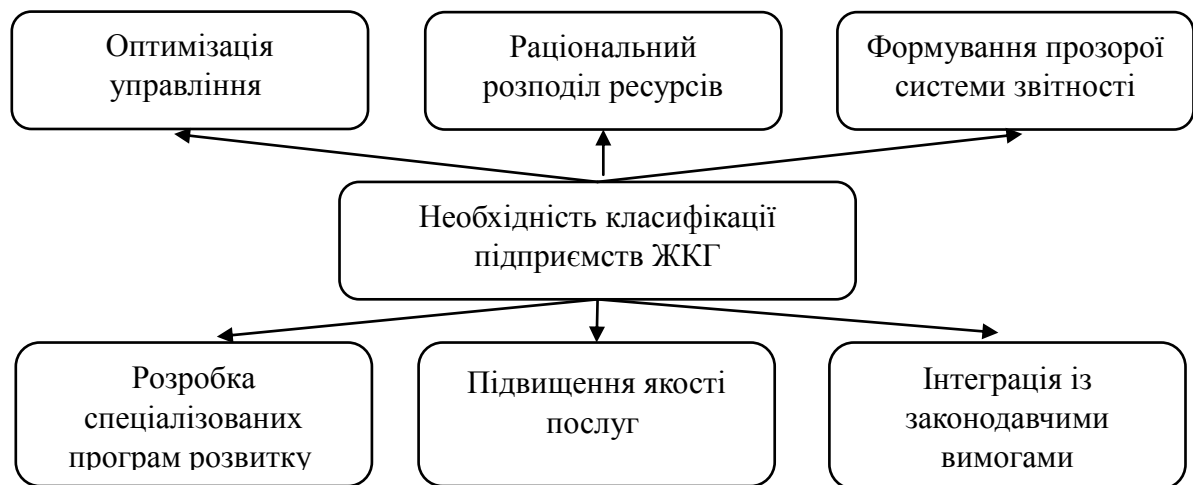

Рис.1.2. Необхідність класифікації підприємств ЖКГ

Класифікація комунальних підприємств здійснюється за різними критеріями залежно від їхньої діяльності, організаційно-правових форм та функцій. На наш погляд, основою їх класифікації мають становити види пропонованих послуг. Основні підходи до класифікації послуг, що надаються комунальними підприємствами, наведені в додатку А. Ця класифікація допомагає чітко структурувати функціонування комунальних підприємств і визначити їхню роль у системі життєзабезпечення територіальних громад.

Діяльність комунальних підприємств характеризується специфічними особливостями, які зумовлені умовами договорів із ресурсопостачальними організаціями, споживачами послуг, а також законодавчими нормами, що регламентують порядок розрахунків у цій сфері. Інформаційні системи в таких підприємствах використовуються не тільки для взаємодії з населенням, але й для організації бухгалтерського, управлінського та податкового обліку. Водночас ці функції є універсальними й мають багато спільного з аналогічними процесами на інших підприємствах.

Отже, розвиток ЖКГ не лише забезпечує базові потреби населення, але й створює умови для підвищення рівня життя, покращення екологічної

ситуації та економічної стабільності регіонів. Розвиток цієї сфери є стратегічним завданням, яке вимагає комплексного підходу та скоординованих дій усіх зацікавлених сторін. Основними проблемами діяльності комунальних підприємств визначені такі, як низька якість послуг, фізичний і моральний знос інфраструктури, недосконалість управлінських процесів, недостатнє фінансування та зростаючий дефіцит енергоресурсів.

1.2. Економічна сутність розрахунків із замовниками та інформаційні запити щодо їх стану в комунальному підприємстві

У ринкових умовах господарювання взаємовідносини між підприємствами ґрунтуються на грошових розрахунках, де підприємства можуть одночасно виконувати роль як постачальників, так і покупців. Наявність заборгованості є об'єктивним результатом таких відносин. Обмеженість фінансових ресурсів посилює вплив заборгованості на фінансовий стан підприємства та його економічні результати. Зокрема, дебіторська заборгованість призводить до тимчасового вилучення обігового капіталу, що негативно позначається на його оборотності.

Незалежно від економічної ситуації, кожне комунальне господарство стикається з необхідністю значних інвестицій в оборотні активи, зокрема в дебіторську заборгованість. Її існування є природним наслідком господарської діяльності, а завдання оптимізації її обсягів залишається одним із найважливіших викликів для менеджменту. Активізація міжгосподарських зв'язків між підприємствами підкреслює потребу в ефективних інструментах управління та контролю за рівнем і структурою дебіторської заборгованості.

НПСБО 10 «Дебіторська заборгованість» наводить таке визначення дебіторської заборгованості: «Дебіторська заборгованість - сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату» [32]. Аналіз поняття «Дебіторська заборгованість» наведено на рис.1.3.

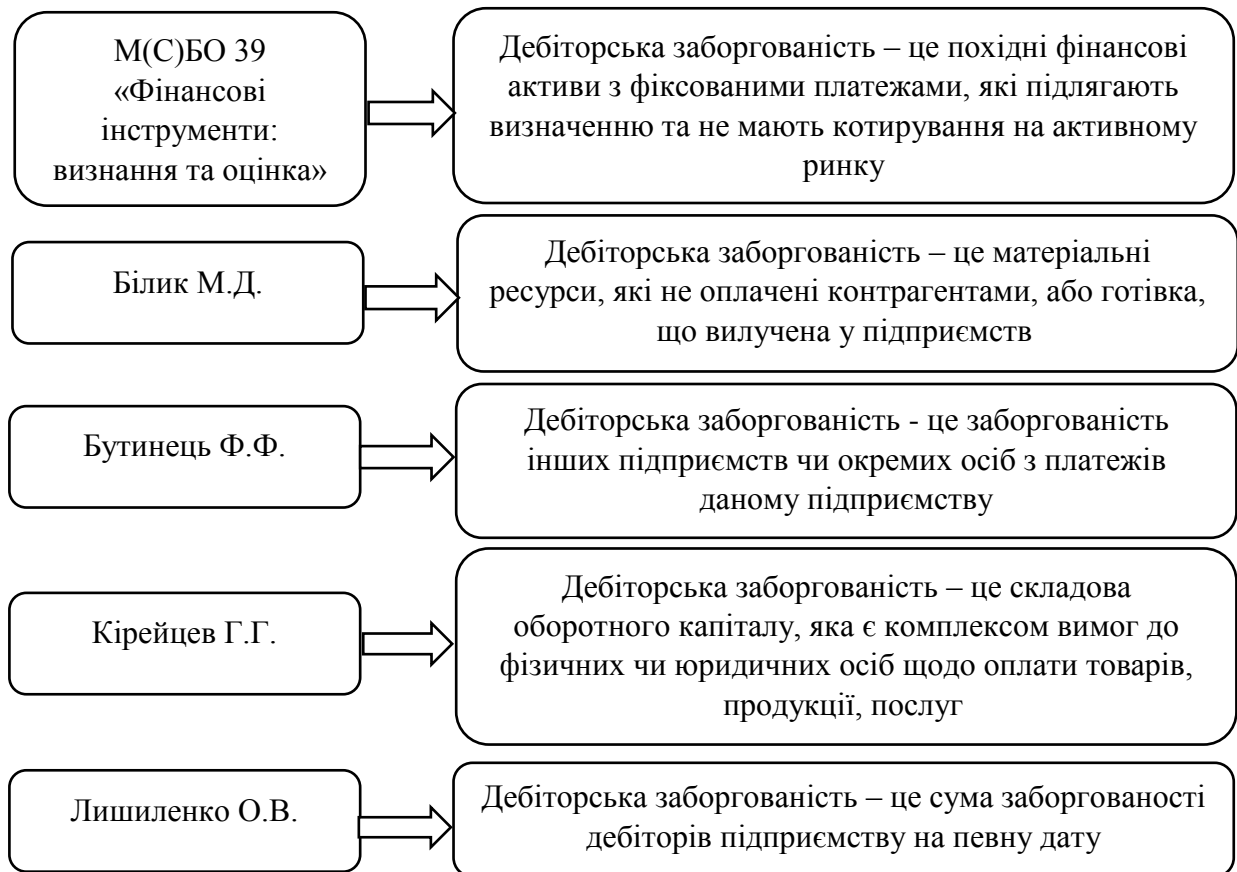

Рис.1.3. Аналіз дефініцій поняття «Дебіторська заборгованість» [7]

Збільшення або зменшення розміру дебіторської заборгованості впливає на фінансовий стан підприємства. Синькевич Н. вважає, що: «зростання дебіторської заборгованості негативно відображається на оборотності активів, може спричинювати втрату ліквідності, гальмування інвестиційної діяльності, і, врешті-решт, збитковість підприємства» [41].

Потреба в інформації про стан розрахунків із замовниками зумовлена необхідністю забезпечення ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства. Ця потреба зумовлена факторами, наведеними в додатку Б.

Розрахунки із замовниками – це сукупність фінансово-економічних відносин, що виникають між підприємством і його замовниками (споживачами) у процесі надання товарів, робіт чи послуг. Ці відносини охоплюють процеси виставлення рахунків, отримання платежів, контроль за своєчасністю оплати та врегулювання заборгованостей. Основними характеристиками розрахунків із замовниками можна виділити наступні (рис

1.4):

Рис.1.4. Основні характеристики розрахунків із замовниками

Таким чином, загалом, інформація про стан розрахунків із замовниками є ключовим елементом для підтримки фінансової стабільності та підвищення ефективності діяльності підприємства. Ефективна організація розрахунків із замовниками сприяє забезпеченню своєчасного надходження коштів, зниженню рівня дебіторської заборгованості та зменшенню ризиків її непогашення.

1.3. Нормативно-правове забезпечення організації обліку і контролю розрахунків із замовниками

Нормативні акти з організації обліку і контролю розрахунків із замовниками є ключовим елементом у забезпеченні прозорості та ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств житлово-комунального господарства. Основу такого забезпечення складають закони, постанови, нормативні акти та галузеві стандарти, які регламентують порядок організації облікових процесів, контролю та взаємодії з замовниками послуг.

Значення нормативного регулювання полягає в наступному (рис.1.5).

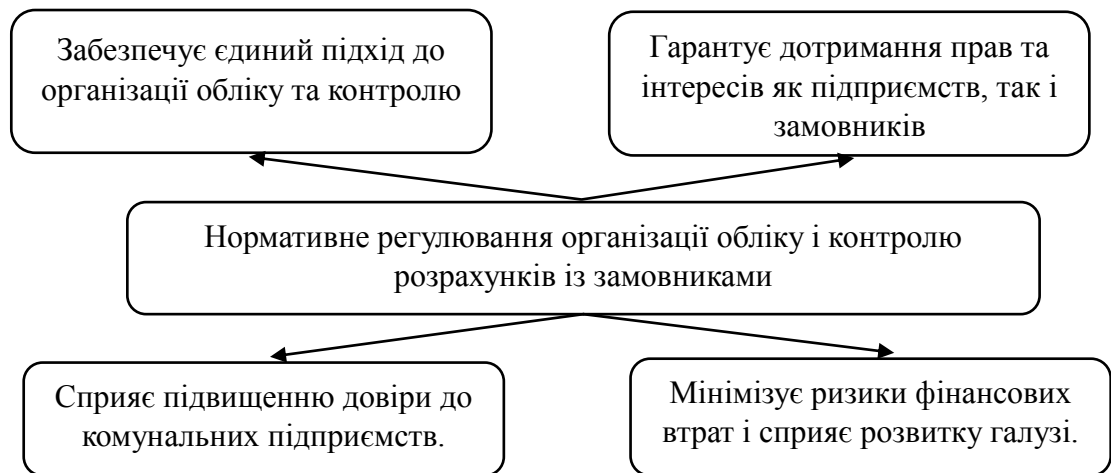

Рис. 1.5. Значення нормативного регулювання організації обліку і контролю розрахунків із замовниками

Отже, дотримання нормативних актів з обліку і контролю є необхідною умовою забезпечення фінансової стабільності, правової захищеності та успішного функціонування підприємства.

Особливості формування ринкових відносин вимагають гармонійного узгодження міжнародних правових норм, положень Податкового кодексу України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку, чинного законодавства України та інших нормативних документів із викликами, що супроводжують процес формування дебіторської заборгованості. На думку Дерія В.А.: «формування розвинених систем і моделей бухгалтерського обліку, як і нормативно-правової бази ведення обліку справа непросте і нелегка» [12].

Лисенко А.М. стверджує: «У сучасних умовах господарювання законодавство є досить динамічним, у зв'язку з чим необхідно провести системний аналіз положень нормативно – правових актів» [18]. Науковець систему нормативно – правового регулювання обліку і контролю в Україні пропонує представити у вигляді 5-рівневої структури, що представлена нами на рисунку 1.6.

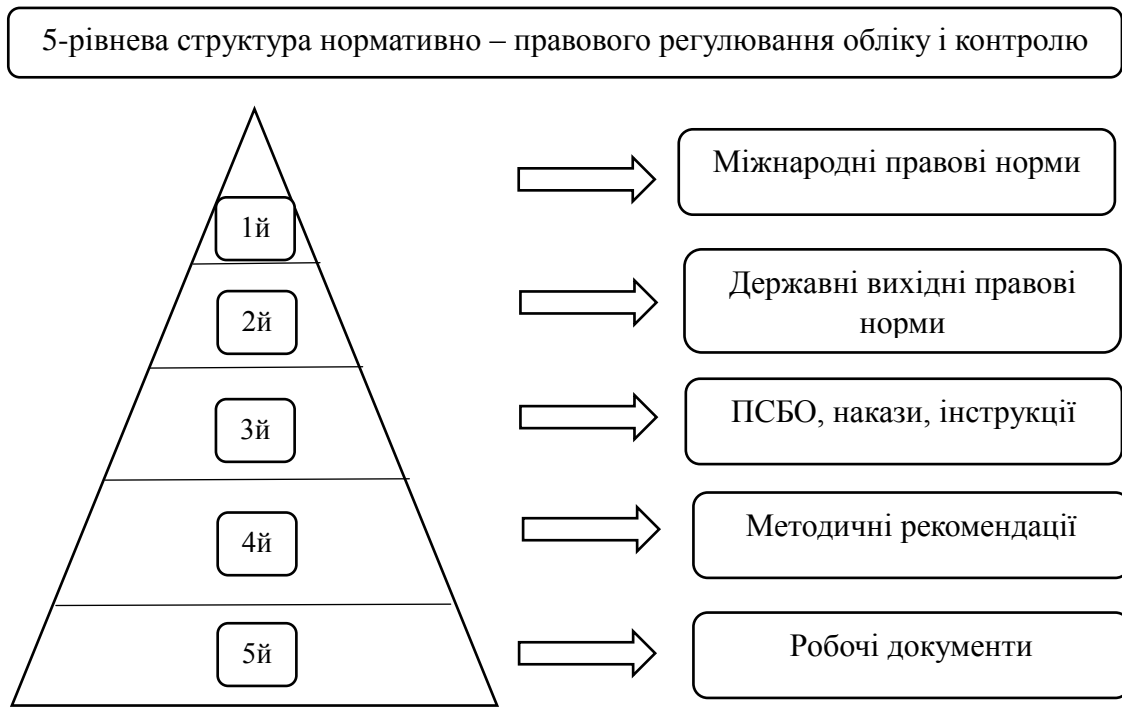

Рис. 1.6. Структура нормативно – правового регулювання обліку і контролю [18]

На підставі детального вивчення та здійснення оцінки нормативно – правового забезпечення нами виділені основні законодавчі акти, що регулюють організацію обліку і контролю розрахунків із замовниками, використання яких допоможе підприємству обрати механізми для прийняття певних рішень (таблиця 1.1).

Оцінка законодавчих документів дала можливість сформулювати ключові аспекти нормативно-правового забезпечення організації обліку і контролю розрахунків зі споживачами послуг в комунальному підприємстві:

1. Необхідність укладання із замовниками (споживачами) послуг письмові договори, які чітко регулюють порядок розрахунків, умови оплати та надання послуг.
2. Здійснення контролю дебіторської заборгованості.
3. Захист персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» у контексті обробки інформації, пов'язаної з особовими рахунками замовників.

4. Необхідність проведення інвентаризації розрахунків, регулярного контролю облікових записів і документів, включаючи акти звірення розрахунків, для підтвердження достовірності фінансових показників.

5. У разі виникнення спірних питань щодо розрахунків із замовниками підприємства керуються процесуальними нормами для вирішення суперечок у судовому порядку.

Таблиця 1.1

Нормативно-правове забезпечення організації обліку і контролю розрахунків із замовниками

Нормативно – правовий документ	Зміст
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [29]	Визначає загальні принципи ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та забезпечення контролю за достовірністю облікових даних
Податковий кодекс України [27]	Регламентує порядок оподаткування доходів підприємств, зокрема доходів, отриманих від надання комунальних послуг
Закон України «Про захист прав споживачів» [35]	Забезпечує правові підстави для захисту прав замовників послуг, зокрема щодо укладення договорів, розрахунків і вирішення спірних питань
Закон України «Про житлово-комунальні послуги» [30]	Регулює відносини між споживачами та постачальниками комунальних послуг, визначає умови надання послуг і порядок взаєморозрахунків
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [32]	Визначає порядок визнання оцінки та обліку дебіторської заборгованості, резервів сумнівних боргів, тощо
«Правила надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення і типових договорів про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення» [26]	Регулюють відносини між суб'єктом господарювання та індивідуальним чи колективним споживачем
Типові договори про надання послуг	Встановлені законодавством типові форми договорів, які регламентують права й обов'язки сторін, порядок розрахунків, відповідальність за порушення умов договору
Постанови Кабінету Міністрів України	Регулюють окремі аспекти надання житлово-комунальних послуг, формування тарифів і процедуру розрахунків між замовниками та постачальниками

Комплексне дотримання нормативно-правових вимог забезпечує

прозорість і ефективність процесів організації обліку та контролю розрахунків із замовниками послуг.

Висновки до розділу 1

1. Житлово-комунальне господарство є базовою інфраструктурною складовою, що визначає якість житлових умов, доступність послуг з водо-, теплопостачання, вивезення відходів та благоустрою територій для забезпечення комфортного і безпечного життя населення. Його розвиток прямо впливає на якість життя громадян, рівень соціальної стабільності та привабливість регіоні. Встановлено, що серед найбільш актуальних проблем є збитковість значної частини підприємств, недостатня прозорість у їхній діяльності та брак системних реформ, що стримує розвиток галузі.

2. Розрахунки із замовниками охоплюють процеси виставлення рахунків, отримання платежів, контроль за своєчасністю оплати та врегулювання заборгованостей. Інформація про стан розрахунків із замовниками є важливим чинником забезпечення фінансової стабільності та підвищення ефективності функціонування підприємства. Раціональне управління розрахунками сприяє своєчасному надходженню коштів, мінімізації дебіторської заборгованості та зниженню ризиків її невідшкодування.

3. Нормативно-правове забезпечення є ключовим елементом для забезпечення прозорості та ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств житлово-комунального господарства. Основу такого забезпечення складають закони, постанови, нормативні акти та галузеві стандарти, які регламентують порядок облікових процесів, контролю та взаємодії з замовниками послуг.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ЗАМОВНИКАМИ ПОСЛУГ ТА ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Фінансово-економічна характеристика КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР

Юридична особа КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР засноване Царичанською селищною радою з метою задоволення потреб населення та юридичних осіб у централізованому водопостачанні та централізованому водовідведенні. Підприємство розташоване за адресою: 51000, Україна, Дніпровський р-н, Дніпропетровська обл., селище міського типу Царичанка, вулиця Робоча, будинок, 20. Засновником підприємства є Царичанська селищна рада, код ЄДРПОУ 04339706

Основним видом діяльності підприємства за КВЕД є 36.00 «Забір, очищення та постачання води». Додаткові види діяльності включають: «Збирання безпечних відходів», «Будівництво житлових і нежитлових будівель», «Вантажний автомобільний транспорт», «Надання інших індивідуальних послуг, не віднесених до інших категорій», «Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії», «Технічне консультування в цих сферах», «каналізацію, відведення й очищення стічних вод», а також оброблення та видалення безпечних відходів.

Замовниками послуг КП "Царичанське ВО ЖКГ" ЦСР є населення та великі підприємства, що розташовані на території діяльності підприємства: відділ освіти виконавчого комітету ЦСР, Виконавчі комітети Царичанської, Могилівської та Китайгородської селищної ради, Державний професійно-технічний навчальний заклад «Царичанський аграрний професійний ліцей», КП «Царичанська центральна лікарня» ЦСР та інші крупні підприємства.

Уповноваженою особою є його директор Дубовик Олександр Володимирович, з яким укладено контракт на три роки з 07.04.2023 року по

07.04.2026 року.

Для визначення фінансового стану підприємства необхідно здійснити оцінку його майна та капіталу (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

Оцінка майна та капіталу за 2019-2023 рр., тис. грн.

Види активів (майна) та пасивів (капіталу)	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відношення у % 2023 р. до 2019 р.
Майно - усього	8151,9	6400,3	5940,6	4794,2	29389,4	360,52
Необоротні активи	7677,1	5656,6	4812,8	3957,9	28277,8	368,34
Основні засоби	7666,9	5639,2	4785,1	3907,3	27156,1	354,20
Оборотні активи	474,8	743,7	1127,8	836,3	1111,6	234,12
Запаси	23,5	78,5	88,3	99,9	61,6	262,13
Поточна дебіторська заборгованість	406,5	589,3	734,7	394,3	796,4	195,92
Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	44,8	75,9	298,5	342,1	166,4	371,43
Капітал- усього	8151,9	6400,3	5940,6	4794,2	29389,4	360,52
Власний капітал	7483,4	6012,9	5133,6	4111,7	449,0	6,00
Зареєстрований капітал	7611,9	6658,7	5539,5	8757,0	8766,1	115,16
Зобов'язання і забезпечення	668,5	387,4	807,0	682,5	28940,4	4329,15
Довгострокові зобов'язання	0,0	0,0	0,0	0,0	27732,2	-
Поточні зобов'язання	668,5	387,4	807,0	682,5	1208,2	180,73
Поточна кредиторська заборгованість	514,9	375,0	760,1	624,5	938,9	182,35

За результатами здійснених розрахунків спостерігаємо зростання всіх показників підприємства. Так, за досліджуваний період 2019 – 2023 рр. майно та капітал збільшилися в 3,6 рази. Так, вартість основних засобів зросла на 254,2%, оборотних засобів – на 134,1%. Поточна дебіторська заборгованість за реалізовані послуги зросла майже вдвічі, як і кредиторська. Це означає, що у разі погашення дебіторами своїх боргів, підприємство зможе розрахуватися із кредиторами. В 2023 р. у підприємства з'являються довгострокові зобов'язання, оскільки відбулося кредитування на довготривалий строк. Значне зростання забезпечень в 2023 році пояснюється отримання цільового фінансування від селищної ради на розвиток підприємства.

Основним показником, що характеризує діяльність та її результативність є прибуток від основної діяльності (валовий прибуток). Розглянемо основні показники в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Фінансові результати діяльності господарюючого суб'єкта, тис. грн.

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відношення у % 2023 р. до 2019 р.
Чистий дохід від реалізації послуг	5630,50	4076,10	3066,90	6004,40	8859,50	157,35
Операційні витрати, у тому числі:						
а) собівартість реалізованих послуг	6167,00	5097,00	3553,00	5278,50	11251,60	182,45
г) інші операційні витрати.	56,90	78,30	128,90	395,00	56,80	99,82
Валовий прибуток (збиток)	-536,50	-1020,90	-486,10	-330,90	-2392,10	445,87
Валовий прибуток (збиток) у % до виручки від реалізації послуг	-9,53	-25,05	-15,85	-5,51	-27,00	-17,47 в.п.
Чистий прибуток (збиток)	-536,50	-1020,90	-486,10	-330,90	-2392,10	445,87
Чистий прибуток (збиток) у % до валового прибутку	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

За досліджуваний період чистий дохід від реалізації послуг збільшився на 57,35%, при цьому собівартість таких послуг зросла на 82,45%. Тобто темпи зростання собівартості перевищують темпи зростання доходів, що в сукупності призвело до отримання валового збитку, який за досліджуваний період збільшився в 4,4 рази. Частка валового збитку в складі чистого доходу зменшилася вдвічі. Майже незмінним залишився показник понесених інших операційних витрат, відбулося його зменшення на 0,18%. Підприємство не здійснює інших видів діяльності, окрім реалізації послуг, тому показники валового прибутку та чистого прибутку не різняться між собою.

В додатку В наведено оцінку фінансової стійкості КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР за 2019-2023 рр. на підставі аналізу наведених показників можна

зробити наступні висновки. Оборнені коефіцієнти автономії та концентрації залученого капіталу в останній рік дослідження значно змінилися і не відповідають нормативному значенню. Спостерігається наближення коефіцієнту концентрації до 1, тобто підприємство стає залежним від залученого капіталу і втратило свою автономність. В той же час на підприємстві занадто швидкими темпами збільшився коефіцієнт фінансового ризику, що означає втрату підприємством фінансової залежності. Показники стану оборотних активів за досліджуваний період зменшилися, що говорить про дефіцит фінансових ресурсів у підприємства, воно не має достатньо грошових коштів, щоб погасити свої зобов'язання. Тобто стан підприємства є достатньо кризовим, і терміново потрібно приймати заходи для поліпшення ситуації.

Важливе значення для оцінки фінансового стану підприємства має оцінка його ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів (додаток Д). За досліджуваний період 2019-2024 рр. спостерігається зростання показників ліквідності. Проте, порівнюючи їх між собою видно, що в 2023 їх значення не досягли нормативних, тобто на підприємстві є проблема із забезпеченістю ліквідними активами. Поряд з тим, показники платоспроможності також погіршилися, про що свідчить зменшення коефіцієнту платоспроможності у 12 разів. Це свідчить про збитковість підприємства. Оцінка оборотності оборотних активів показала, що спостерігається зростання доходів від реалізації послуг на 57,35% та вартості оборотних активів на 157,32%. Зростання тривалості обороту оборотних активів призвело до зменшення їх оборотності, тобто оборотних активів на підприємстві недостатньо, що може призвести до збільшення витрат.

Аналіз оцінки ділової активності КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР (додаток Е) показав, що за досліджуваний період підприємство втрачає ділову активність. У підприємства недостатньо фінансових ресурсів, спостерігаються проблеми з його платоспроможністю. Підприємство працює збитково і потребує додаткового фінансування, або ж підвищення тарифів.

2.2. Характеристика діяльності бухгалтерської служби та оцінка основних принципів облікової політики

Ключовим елементом управлінської системи КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР є бухгалтерія, що виконує стратегічно важливу роль у забезпеченні достовірної та своєчасної інформації для прийняття управлінських рішень, дотримання вимог законодавства та забезпечення прозорості фінансової звітності. Вона:

1. Забезпечує ведення бухгалтерського, податкового та управлінського обліку відповідно до законодавчих і внутрішніх нормативних вимог.
2. Здійснює внутрішній контроль за використанням ресурсів, правильністю облікових процедур та дотриманням фінансової дисципліни.
3. Проводить аналіз фінансових показників підприємства, оцінку ефективності його діяльності та підготовку аналітичної звітності.
4. Формує фінансову, податкову та управлінську звітності відповідно до встановлених стандартів.
5. Забезпечує дотримання законодавства в питанні правильності розрахунків із бюджетом, контрагентами, працівниками, тощо.

Внутрішнім нормативним документом підприємства, що регламентує основні аспекти функціонування бухгалтерської служби, є Положення про бухгалтерську службу. Положення слугує основою для забезпечення належної роботи бухгалтерської служби, її узгодженості з іншими підрозділами, а також дотримання законодавчих вимог. Воно створює умови для чіткого розподілу обов'язків, підвищення ефективності облікових процесів і мінімізації ризиків фінансових порушень.

Бухгалтерія підприємства налічує 3 особи, на яких покладені наступні облікові функції:

- головний бухгалтер (за сумісництвом - касир) Мартинець Юлія Володимирівна - здійснює облік грошових коштів, формує та подає фінансову

звітність підприємства;

- заступник головного бухгалтера, на якого покладено обов'язок обліку витрат виробництва, необоротних активів та запасів, доходів і витрат.

- бухгалтер з обліку розрахунків, в тому числі ведення абонентського обліку, а також облік договорів зі споживачами послуг.

Під час дослідження встановлено, що працівники бухгалтерії підпорядковуються головному бухгалтеру, тобто спостерігається лінійна організації бухгалтерського обліку.

З метою забезпечення достовірного та об'єктивного відображення діяльності КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР у фінансовій звітності розроблено Положення про облікову політику, яке обґрунтовує застосування облікових методів, які відповідають специфіці підприємства, та методів оцінки задля дотримання принципів бухгалтерського обліку. Положення забезпечує систематизацію та стандартизацію облікових процедур, сприяє підвищенню якості обліку і звітності.

Для забезпечення своєчасного виконання облікових операцій, контролю за обігом документів та дотримання фінансової дисципліни на підприємстві розроблений графік документообігу, який регламентує порядок, строки, відповідальних осіб і етапи руху документів.

На підприємстві використовується робочий план рахунків, розроблений на підставі типового. Так, для обліку розрахунків із споживачами послуг призначений рахунок 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями», який має 2 субрахунки: 3611 «Розрахунки з підприємствами і організаціями» 3612 «Розрахунки з населенням».

Важливим інструментом забезпечення точності даних, своєчасної їх обробки та формування звітності в досліджуваному підприємстві є автоматизація облікових процесів за допомогою «BAS Малий бізнес» — універсальної системи для автоматизації облікових процесів підприємств різного масштабу. У програмі реалізоване усе найпотрібніше для обліку, контролю, аналізу і планування на саме в комунальному підприємстві, що

надає послуги. Її використання сприяє підвищенню ефективності роботи бухгалтерії, мінімізації помилок та покращенню управлінської аналітики.

Отже, в КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР розроблено та введено в дію ряд внутрішніх нормативних документів, дотримання яких сприяє отриманню достовірної та своєчасної інформації, підвищенню її якості, забезпечує систематизацію та стандартизацію облікових процедур. Бухгалтерська служба працює злагоджено, завдання виконуються своєчасно. Це дозволяє зробити висновки, що організація обліку відповідає вимогам і знаходиться на задовільному рівні.

2.3. Первинний, синтетичний та аналітичний облік розрахунків із замовниками послуг комунального підприємства

Програма «BAS Малий бізнес», яка використовується в досліджуваному господарстві, значно спрощує та оптимізує процес управління документацією, забезпечуючи автоматизацію операцій, пов'язаних із випискою первинних документів та договорів. Вона допомагає уникнути помилок у реквізитах та арифметичних розрахунках, що особливо важливо для підвищення точності і надійності обліку.

Основою для регулювання правовідносин між комунальним підприємством і споживачем, а також захисту інтересів обох сторін, є договір КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР зі споживачами послуг. Договір є юридичною угодою, яка регулює права та обов'язки сторін: комунального підприємства, що надає послуги, і споживача, який їх отримує. Цей договір визначає умови, порядок, обсяги, якість та вартість надання комунальних послуг, а також взаємні зобов'язання сторін.

При укладанні договору важливо дотримуватися наступних аспектів:

- договір має відповідати нормам Закону України «Про житлово-комунальні послуги» та іншим нормативно-правовим актам;

- він може бути укладений у письмовій або публічній формі (через прийняття стандартних умов).

Основні положення договору наведені на рисунку 2.1

Рис.2.1. Основні положення договору про надання послуг [26]

Процес укладання договорів за допомогою програмного забезпечення передбачає створення договорів на основі типових шаблонів з використанням заздалегідь підготовлених текстів, завантажених із зовнішніх файлів. За рахунок інтеграції з інформаційною базою дані контрагента підтягуються з бази автоматично, при цьому існує можливість налаштування параметрів вручну за потреби. Після внесення всіх даних, договір автоматично формується у заданому форматі, готовий для подальших дій – або друку, або відправки на електронну пошту контрагента.

По завершенню звітного періоду станом на перше число наступного місяця здійснюють нарахування за спожиті послуги з водопостачання та водовідведення. Для цього у Меню «Продажі – Реалізація товарів і послуг – Створити» у відкритому вікні «Реалізація товарів» зазначаємо Контрагента та договір, згідно з яким здійснюється продаж послуг. Далі вручну за допомогою кнопки «Додати показники лічильника», автоматично вноситься інформація про обсяг споживання, або норму, якщо у абонента не встановлений

лічильник. Після цього, натискаючи «Провести та закрити», формується рахунок для абонента, який, за потреби, одразу можна роздрукувати.

Журнал «Реалізація товарів і послуг» призначений для узагальнення інформації щодо нарахованих платежів за споживання та отриманих оплат.

В КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР використовують рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» для систематизації інформації щодо наявної дебіторської заборгованості (по дебету) та стану її оплати (по кредиту.) При цьому, використовують типу кореспонденцію рахунків, затвердженою Інструкцією про застосування Плану рахунків № 291.

Програма «BAS Малий бізнес» пропонує широкий спектр стандартних звітів, які забезпечують користувача гнучкими можливостями для аналізу залишків, оборотів рахунків та проводок у різноманітних розрізах. Досліджуване господарство переважно використовує наступні:

1. Звіт «Картка рахунку 361» є стандартним інструментом для аналізу операцій із максимальною деталізацією, до рівня окремої бухгалтерської проводки. Картка рахунку показує всі бухгалтерські проводки, що стосуються вибраного рахунку у хронологічному порядку за певний обраний період часу.

2. Звіт «Оборотно-сальдова відомість по рахунку 361» використовується для детального аналізу облікових даних за окремим рахунком бухгалтерського обліку. Звіт дозволяє відстежувати зміни дебіторської заборгованості протягом вибраного періоду. Особливостями звіту є відображення початкових та кінцевих залишків за рахунком та обороти за вибраний період.

3. Головна книга - незамінний інструмент для бухгалтера, який дає змогу систематизувати і проаналізувати всі облікові дані підприємства.

Проведене дослідження показало, що в цілому ведення обліку розрахунків із замовниками послуг здійснюється на належному рівні, суттєвих відхилень та недоліків не виявлено.

2.4. Стан ведення абонентського обліку

Особовий рахунок споживача в КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР є одним із основних елементів абонентського обліку, який акумулює всю інформацію про абонента, забезпечує його анонімність та виконує функцію ідентифікатора. Особовий рахунок має унікальний номер, за яким можна швидко знайти необхідні дані в бухгалтерських записах та документах. На відміну від персональних даних, таких як прізвище, ім'я та по батькові, номер особового рахунку не є конфіденційною інформацією, що робить його зручним засобом для обміну даними між організаціями, які взаємодіють у процесі роботи з абонентами.

Основні правила нумерації особових рахунків споживачів послуг наведені на рисунку 2.2.

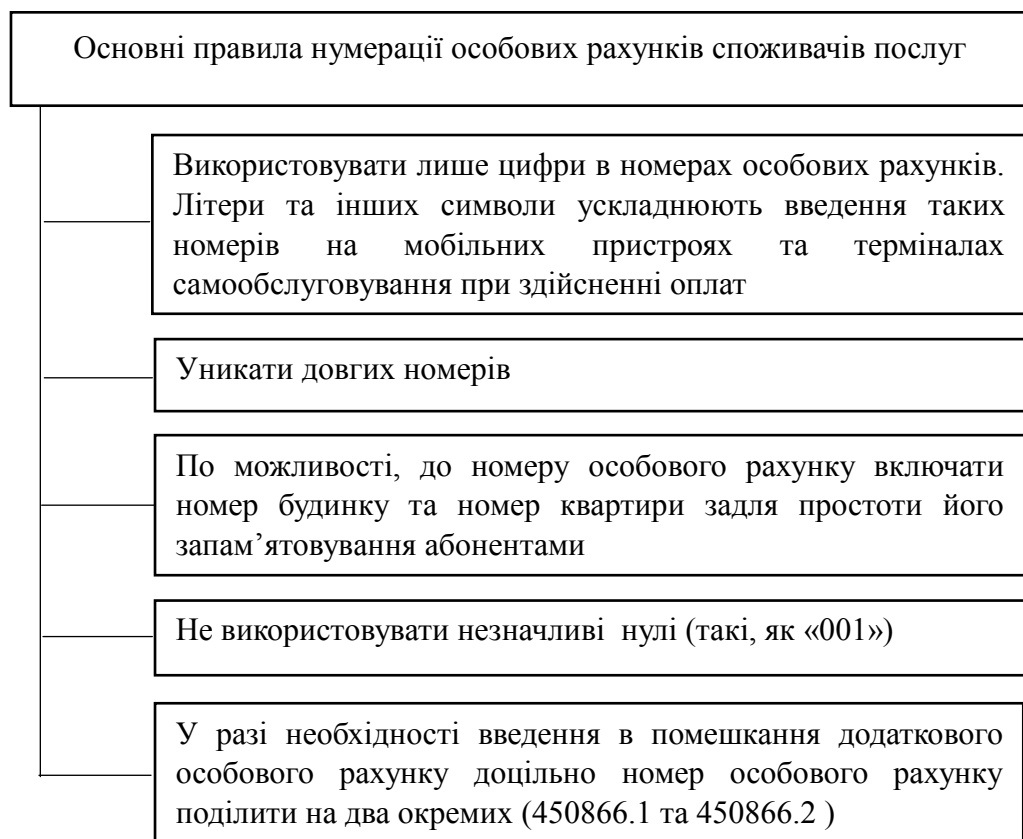

Рис.2.2. Основні правила нумерації особових рахунків споживачів комунальних послуг

В КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР використовують 2 види особових рахунків:

- активні особові рахунки - використовується для обліку та виставлення рахунків на оплату;
- деактивовані особові рахунки - використовуються у ситуаціях, коли більше не потрібно проводити нарахування (у випадках об'єднання двох квартир в одну або припинення обслуговування певного будинку).

До особового рахунку включається наступна довідкова інформація (рисунок 2.3).

Рис.2.3. Довідкова інформація особового рахунка

Деактивовані рахунки, хоча й не використовуються для подальших нарахувань, залишаються частиною загального обліку підприємства, оскільки

в минулих періодах за ними здійснювався облік. Видалення такої інформації неможливе, адже вона підлягає зберіганню щонайменше три роки. Водночас деактивовані рахунки можуть мати заборгованість, і комунальне підприємство зберігає право приймати платежі для її погашення.

Баланс особового рахунку характеризує фінансовий стан комунального господарства:

- від'ємний баланс свідчить про заборгованість за особовим рахунком, коли сума виставлених рахунків перевищує суму здійснених оплат;
- нульовий баланс означає відсутність заборгованості або переплат у разі, коли сума виставлених рахунків дорівнює сумі оплат;
- позитивний баланс, якщо сума оплат перевищує суму виставлених рахунків.

Згідно із Законом України «Про захист персональних даних», інформація, пов'язана з особовим рахунком, не є публічною і повинна бути захищена від розголошення. Порушення вимог щодо обробки персональних даних передбачає відповідальність. Тому важливо збирати та зберігати лише ту інформацію про абонентів, яка є дійсно необхідною для потреб комунального господарства.

2.5. Шляхи удосконалення обліку розрахунків із замовниками

Проведені дослідження показали, що основною проблемою розрахунків з споживачами послуг досліджуваного комунального підприємства є проблема несвоєчасних оплат. Зростання заборгованостей споживачів знижує платоспроможність КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР та приводить до виникнення кредиторської заборгованості перед постачальниками рвзнихресурсів. Тому, вважаємо, що одним із шляхів подолання проблем неплатежів за комунальні послуги та зменшення дебіторської заборгованості є запровадження системи лояльності для споживачів, які вчасно та регулярно

сплачують за такі послуги. В рамках цієї системи КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР пропонуємо повертати частину коштів споживачам, які протягом року дотримуватимуться умов своєчасної оплати.

Запропонована система лояльності передбачає повернення споживачам частини сплачених коштів за підсумками звітного року в розмірі 2% від сплачених сум. Вона діє за умови, що споживач своєчасно здійснює оплату за надані послуги протягом року, причому всі платежі фіксуються в особистому кабінеті.

За результатами року, якщо дотримані умови своєчасної оплати, КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР повертає споживачу певний відсоток від сплаченої суми. Ці кошти зараховуються на рахунок споживача в особистому кабінеті і можуть бути використані для оплати майбутніх квитанцій за послуги підприємства. На рисунку 2.4 представлений розроблений нами механізм дії системи лояльності. Таким чином, при реалізації послуг із застосуванням системи лояльності необхідно скоригувати частину доходу підприємства, оскільки повернення коштів споживачам зменшує фактичний дохід за звітний період, але це забезпечить своєчасне надходження коштів на підприємство та збільшення грошових коштів на рахунках.

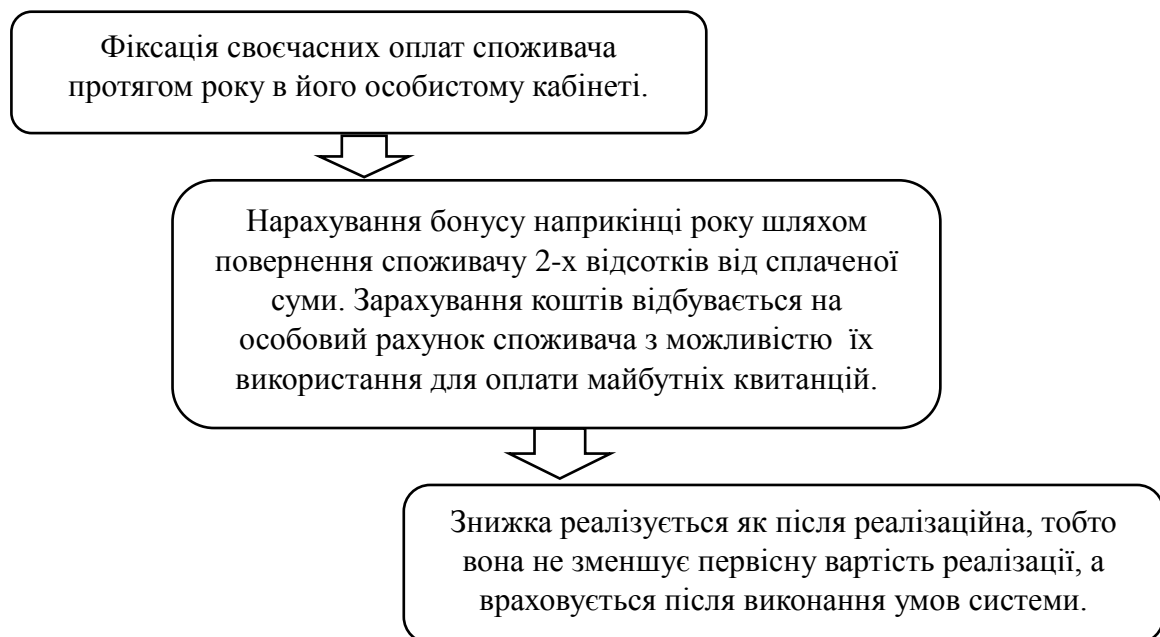

Рис.2.4. Запропонований механізм дії системи лояльності в КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР

Основними перевагами такої системи лояльності можна виділити наступні:

- мотивація споживачів до своєчасної оплати послуг;
- зменшення рівня дебіторської заборгованості;
- сприяння формуванню довіри між підприємством та споживачами.

Запровадження такої системи потребує належного технічного та бухгалтерського супроводу, щоб уникнути розбіжностей у даних та забезпечити відповідність чинному законодавству.

Застосування запропонованої системи лояльності сприяє зменшенню дебіторської заборгованості підприємства, забезпечуючи стабільні та безперервні грошові надходження. Скорочення заборгованості позитивно впливає на коефіцієнт її оборотності, що, у свою чергу, збільшує обсяг власного капіталу підприємства. Це дозволяє знизити залежність від кредитних ресурсів, забезпечити своєчасну виплату заробітної плати працівникам і спрямувати кошти на модернізацію обладнання, підвищуючи ефективність роботи підприємства загалом.

Резерв сумнівних боргів можна порівняти з «рятувальною шлюпкою» для підприємства, яка забезпечує фінансову захищеність у разі виникнення безнадійної дебіторської заборгованості. Його формування є проявом принципу обачності та дозволяє покрити можливі майбутні втрати. Розрахунок величини резерву здійснюється двома основними методами, що спрямовані на забезпечення фінансової стабільності підприємства та зменшення ризику втрат:

1. Метод абсолютної суми, коли оцінку сумнівних боргів проводять за кожним окремим дебітором.
2. Метод коефіцієнта сумнівності (класифікації дебіторської заборгованості), який базується на застосуванні визначеного коефіцієнта сумнівності до загальної суми дебіторської заборгованості.

На основі даних підприємства порівнюємо зазначені методи нарахування резерву (таблиця 2.3).

Порівняльна характеристика методів обчислення резерву сумнівних боргів

Метод абсолютної суми	Метод коефіцієнта сумнівності
Сумнівна дебіторська заборгованість – 70 000 грн	
КП «Царичанська центральна лікарня» ЦСР: Заборгованість – 50 000 грн. Ймовірність непогашення – 30%. Резерв: $50000 \times 0.3 = 15000$ грн. ТОВ «Крок-LTD»: Заборгованість – 20 000 грн. Ймовірність непогашення – 10%. Резерв: $20000 \times 0.1 = 2000$ грн. Загальний резерв: $15000 + 2000 = 17000$ грн.	Загальна дебіторська заборгованість – 70 000 грн. Коефіцієнт сумнівності – 5% (визначено на основі історичних даних). Резерв: $70\,000 \times 0.05 = 3\,500$ грн.

Розрахунок величини резерву пропонуємо здійснювати методом коефіцієнта сумнівності, який базується на застосуванні визначеного коефіцієнта сумнівності до загальної суми дебіторської заборгованості. Саме цей метод зручний для масового оцінювання заборгованості.

Використання методу коефіцієнта сумнівності для комунального підприємства має переваги представлені в додатку Ж.

У примітках до річної фінансової звітності дебіторська заборгованість підлягає розкриттю за наступними строками погашення: до 6 місяців, від 6 до 12 місяців, від 12 до 18 місяців, більше 18 місяців.

На нашу думку, така класифікація є недоцільною, оскільки запропоновані категорії охоплюють значні часові проміжки, що ускладнює їх практичне застосування. До того ж, тривалість таких проміжків не відповідає вимогам, необхідним для ефективного створення резерву сумнівних боргів. Така невідповідність може впливати на точність оцінки дебіторської заборгованості та її впливу на фінансовий стан підприємства.

Розподіл доцільно здійснювати на поквартальній основі, тобто визначати періоди непогашення дебіторської заборгованості у межах до трьох, шести, дев'яти та дванадцяти місяців. Такий підхід дозволяє забезпечити

більш гнучкий і точний контроль за заборгованістю, своєчасно реагуючи на її зростання (рис.2.5).

Рис.2.5. Запропонована класифікація дебіторської заборгованості для обчислення резерву сумнівних боргів

Важливою складовою стратегії поліпшення стану розрахунків з дебіторами в КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР є виставлення претензій боржникам, оскільки:

1. Претензії допомагають нагадати боржникам про їхні зобов'язання, стимулюючи їх до своєчасних розрахунків і зменшуючи кількість прострочених боргів.

2. Вчасне пред'явлення претензій сприяє стабільності фінансових потоків підприємства, оскільки дозволяє оперативно вирішувати питання з боржниками та забезпечувати надходження коштів.

3. Регулярне виставлення претензій дозволяє знижувати загальний рівень дебіторської заборгованості, що, у свою чергу, покращує фінансові показники підприємства.

4. Претензії допомагають виявити проблемних боржників на ранніх етапах, що дозволяє вжити відповідних заходів для мінімізації ризиків неплатежів та безнадійної заборгованості.

5. Виставлення претензій стимулює відповідальне ставлення споживачів до своїх фінансових зобов'язань, покращуючи платіжну дисципліну в цілому.

6. Претензії можуть стати початком переговорів з дебіторами щодо укладення угоди про реструктуризацію боргу або іншого способу його погашення, що дозволяє уникнути судових розглядів.

7. Виставлення претензій є важливою частиною юридичного процесу щодо стягнення заборгованості і надає підприємству правові підстави для подальших дій у разі непогашення боргу.

Запропонована форма претензії наведена в додатку 3.

В результаті, виставлення претензій є ефективним інструментом для покращення розрахунків з дебіторами, що сприяє стабільності та розвитку комунальних підприємств.

Програмний продукт «Квартал: Абонентський відділ комунального підприємства» розроблений для автоматизації процесів розрахунку та обліку споживання комунальних послуг на базі продуктів «BAS Бухгалтерія». Він забезпечує інтегроване управління взаєморозрахунками з абонентами, як фізичними особами, так і підприємствам. Програма забезпечує повну автоматизацію роботи абонентського відділу, включаючи виконання розрахунків, перерахунків, донарахувань, контроль за боржниками, а також формування повного набору регламентованої та внутрішньої звітності.

Основною перевагою використання даного додаткового модулю до основної програми «BAS Малий бізнес» вважаємо наявність можливості працювати із приладами обліку (лічильниками). Функціональні можливості модулю «Квартал: Абонентський відділ комунального підприємства» в частині приладів обліку наведені на рисунку 2.6.

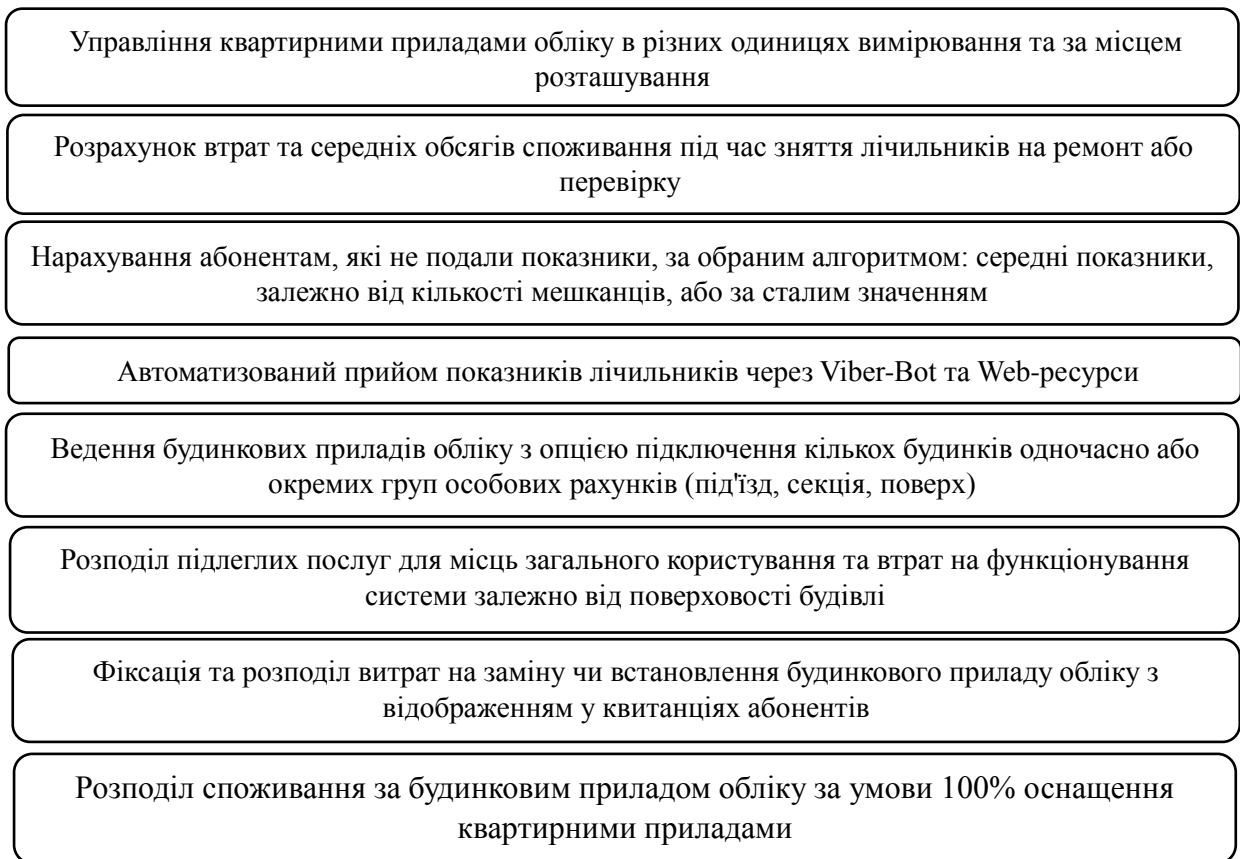

Рис.2.6. Функціональні можливості модулю «Квартал: Абонентський відділ комунального підприємства» в частині приладів обліку

Таким чином, ключову увагу слід зосередити на забезпеченні ефективних розрахунків із мешканцями, обліку спожитих ресурсів, формуванні рахунків та контролі за їх оплатою. Вдосконалення облікових процесів у сфері комунальних послуг сприятиме підвищенню ефективності управління та покращенню якості послуг в КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР.

Висновки до розділу 2

1. КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР засноване Царичанською селищною радою з метою задоволення потреб населення та юридичних осіб у централізованому водопостачанні та централізованому водовідведенні. Аналіз

фінансового стану підприємства показав, що у нього недостатньо фінансових ресурсів, спостерігаються проблеми із платоспроможністю. Підприємство є збитковим і знаходиться в критичному стані, про що свідчать показники платоспроможності та автономності.

2. На підприємстві розроблено та введено в дію такі внутрішні нормативні документи, як Положення про бухгалтерську службу, Положення про облікову політику, графік документообігу, робочий план рахунків. З їх допомогою відбувається отримання достовірної та своєчасної інформації, підвищується її якість, забезпечується систематизація та стандартизація облікових процедур. Бухгалтерська служба працює злагоджено, завдання виконуються своєчасно.

3. Основою для регулювання правовідносин між комунальним підприємством і споживачем є договір, в якому визначають умови, порядок, обсяги, якість та вартість надання комунальних послуг, а також взаємні зобов'язання сторін. Для обліку розрахунків із замовниками використовується рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками». Програма «BAS Малий бізнес» використовується підприємством для формування та виставлення рахунків споживачам, відображення розрахунків з ними, ведення синтетичного та аналітичного обліку. Основними регістрами обліку виступають Звіт «Картка рахунку 361» та Звіт «Оборотно-сальдова відомість по рахунку 361».

4. Важливе значення для комунального підприємства має правильно організований абонентський облік та особові рахунки споживачів. До особового рахунку включається довідкова інформація, яка полегшує пошук необхідного абонента, допомагає у формуванні довідок та звітів. Важливо не розповсюджувати таку інформацію стороннім особам, оскільки вона не є публічною.

5. З метою зменшення дебіторської заборгованості підприємства та забезпечення стабільності і своєчасності надходження оплат від замовників послуг комунального підприємства запропоновано впровадження системи

лояльності за розробленим механізмом, що передбачає повернення споживачам частини сплачених коштів за умови, що споживач своєчасно здійснює оплату за надані послуги протягом року. За умови постійного порушення строків сплати запропоновано впровадження виставлення претензій, за запропонованою формою, як ефективного інструменту для покращення розрахунків з дебіторами.

6. Обґрунтовано доцільність розрахунку резерву сумнівних боргів з використанням методу сумнівності та удосконалено підхід до класифікації дебіторської заборгованості за строками погашення шляхом зменшення тривалості проміжків на поквартальній основі, що підвищить рівень достовірності інформації про стан дебіторської заборгованості замовників послуг досліджуваного підприємства.

7. З метою спрощення інтеграції даних приладів обліку споживачів та бухгалтерської програми запропоновано в перспективі запровадити у використання програмний продукт «Квартал: Абонентський відділ комунального підприємства» розроблений для автоматизації процесів розрахунку та обліку споживання комунальних послуг на базі продуктів «BAS Бухгалтерія».

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ЗАМОВНИКАМИ ТА ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

3.1. Етапи та завдання контролю стану розрахунків із замовниками

Контроль у комунальному підприємстві є важливим інструментом для забезпечення ефективності управління фінансовими ресурсами, дотримання законодавства, а також підтримання належного рівня обслуговування споживачів.

Головчак В.Г зазначає, що функція контролю проявляється «... коли зіставляються планові й досягнуті характеристики об'єкта, виявляються відхилення, що або сприяють досягненню цілей, або негативно впливають на кінцеві результати» [8]. Проте, Орел М.В. наголошує, що контроль не тільки осуджує, а ще й схвалює. А також: «... якщо контроль ухиляється в сторону одного лише виявлення порушення, то втрачить всяке значення інша, не менш важлива сторона його діяльності» [23].

Основні завдання контролю розрахунків із замовниками в комунальному підприємстві полягають в:

1. Забезпеченні достовірності облікових даних.
2. Моніторингу стану дебіторської заборгованості та своєчасному виявленні прострочених платежів.
3. Контролі платіжної дисципліни замовників та виявленні споживачів, які систематично порушують умови договору з подальшим ініціюванням заходів з усунення заборгованості.
4. Забезпеченні дотримання договірних умов.
5. Підвищенні ефективності роботи з боржниками.
6. Оптимізації фінансових потоків.
7. Запобіганні та виявленні зловживань і шахрайських схем або спроб приховування заборгованості.

В.А. Дерій зазначає: «Види економічного контролю – це, вважаємо, сукупність органів (груп) контролю, які захищають інтереси держави, приватного або колективного власника, замовника, а також громади, суспільства» [11]. На його думку, основними видами контролю виступають внутрішній та зовнішній контроль (рис. 3.1).

Рис.3.1. Види контролю стану розрахунків комунального підприємства

Колектив авторів Кащена Н.Б., Наумова Т.А. та Кашперська А.І. вважають, що економічний стан будь-якого підприємства залежить від впливу трьох ключових чинників, які визначають ефективність його діяльності та конкурентоспроможність: рівень техніки та технології, якість робочої сили та мотивація до праці, організація та управління виробництвом. Ці три складові взаємопов'язані та утворюють комплексний підхід до забезпечення сталого розвитку підприємства й економіки в цілому. Високий рівень кожного з них забезпечує підприємству конкурентоспроможність і фінансову стабільність.

Основна необхідність проведення контролю стану розрахунків із замовниками пояснюється такими чинниками (рис.3.2):

Рис.3.2. Чинники необхідності проведення контролю стану розрахунків із замовниками

Контроль як функція управління є невід'ємною частиною управлінської діяльності, підпорядкованою досягненню завдань системи управління. Його організація та форми на кожному етапі розвитку комунального підприємства повинні відповідати поставленим цілям управління, які визначаються особливостями економічного і політичного розвитку конкретної формації.

Амбарцумов М.О. процес контролю визначає не лише як точні та послідовні дії, а й глибоке розуміння, інтуїтивні здібностей і практичний досвід контролера [2]. Основними етапами проведення контролю розрахунків в комунальному підприємстві науковці виділяють наступні(рис.3.3):

Рис.3.3. Етапи проведення контролю розрахунків в комунальному підприємстві

Кожен етап має бути документально підтверджений, а його результати — доведені до керівництва підприємства для подальших дій.

Таким чином, контроль є основою для підтримки стабільної роботи комунального підприємства, а також забезпечення прозорості та ефективності його діяльності.

3.2. Стан контрольних заходів розрахунків із замовниками послуг в комунальному підприємстві

У процесі господарської діяльності КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР здійснює надання послуг з водопостачання та водовідведення та їх реалізацію, що призводить до виникнення розрахункових відносин. Від належної організації цих розрахунків залежить стабільність матеріального забезпечення, своєчасність постачання продукції та виконання договірних зобов'язань.

Внутрішньогосподарський контроль за розрахунками із замовниками таких послуг є важливим інструментом забезпечення фінансової стабільності господарства. За його допомогою в досліджуваному господарстві виявляють

недоліки в системі обліку дебіторської заборгованості, оперативно реагують на затримки платежів і мінімізують ризик прострочення, а також підвищують ефективність управління фінансовими потоками.

Відповідальність за забезпечення належного функціонування системи внутрішнього контролю в комунальному господарстві покладено на головного бухгалтера, в обов'язки якого входить організація контролю таким чином, щоб при необхідності надати керівнику всі необхідні дані для ухвалення точних рішень як в поточній діяльності, так і в стратегічному плануванні.

В КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР контрольні процедури здійснюються за допомогою двох основних способів: фактичного (інвентаризація) та документального (економічний аналіз, зустрічна перевірка, взаємна перевірка, порівняння даних). Ці методи забезпечують комплексний підхід до оцінки стану фінансово-господарської діяльності підприємства та сприяють ефективному управлінню нею.

Одним із ключових методів контролю в КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР є інвентаризація, яка забезпечує перевірку фактичної наявності та стану активів підприємства, в тому числі і дебіторської заборгованості. Особливістю її проведення є відмова від використання бухгалтерських документів під час перевірки, що дозволяє забезпечити об'єктивність і достовірність отриманих результатів. Результати інвентаризації фіксуються в спеціальних актах, які виступають основою для аналізу та прийняття управлінських рішень.

Під час інвентаризації розрахунків із замовниками застосовується інтегрований підхід, який поєднує інвентаризацію та аналіз договірної дисципліни. Це включає перевірку виконання умов договорів щодо якості та обсягів наданих послуг, правильності оформлення документів, відповідності форми та обґрунтованості розрахунків. Визначальні риси контролю розрахунків із замовниками послуг в КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР наведені на рисунку 3.4

Якщо під час перевірки виявляється стійка заборгованість, контролер досліджує її обґрунтованість, аналізує причини та встановлює строки позовної

Рис.3.4. Визначальні риси контролю розрахунків із замовниками послуг в КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР

давності. При наявності безнадійної заборгованості контролюється її списання відповідно до принципу обачності.

Для сумнівних боргів в досліджуваному господарстві створюється резерв згідно з П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» методом абсолютної суми, коли оцінку сумнівних боргів проводять за кожним окремим дебітором.

Контрольний відділ на постійній основі перевіряє точність розрахунку резерву та обґрунтованість його формування. Це забезпечує:

- уникнення завищення доходів і зниження витрат;
- дотримання принципів достовірності та обачності в обліку.

З метою забезпечення комплексного підходу до оцінки стану фінансово-господарської діяльності підприємства та сприянню ефективному управлінню нею в КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР застосовують економічний аналіз для порівняння основних показників.

Проаналізуємо дохід від реалізації послуг та стан дебіторської заборгованості за допомогою аналітичного вирівнювання рядів динаміки та побудуємо тренд, який покаже тенденцію розвитку даного показника .

За досліджуваний період спостерігається зростання даного показника у зв'язку із зростанням кількості абонентів та розширенням переліку послуг.

Рівняння прямої $y = 298,63x + 3551,6$ говорить про щорічне зростання доходу господарства на 4426,3 тис. грн. Тобто господарство має перспективу розвитку. Поряд з тим, рівень дебіторської заборгованості також зростатиме на 58,48 тис.грн щорічно (рис.3.5).

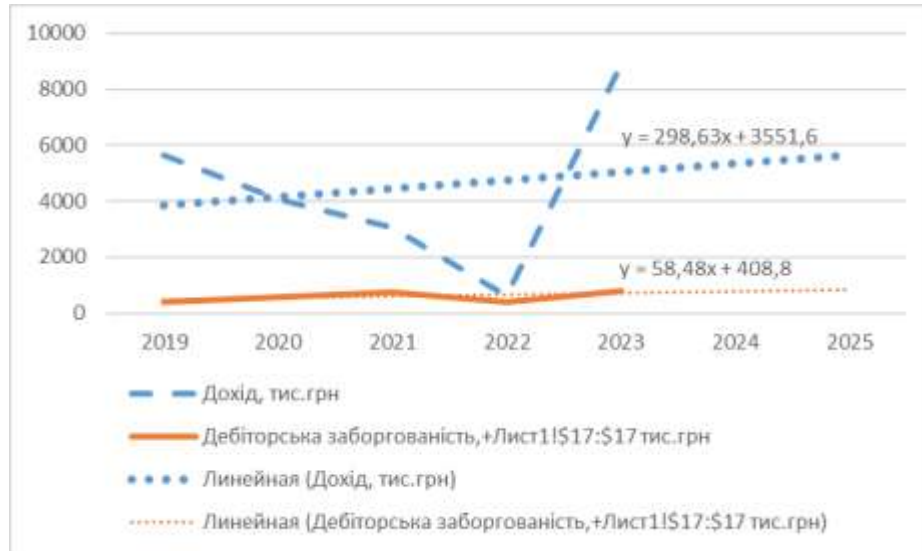

Рис.3.5. Аналітичне вирівнювання доходу від реалізації послуг

Таким чином, проведення контрольних процедур забезпечує прозорість обліку, своєчасне виявлення ризиків і сприяє стабільності фінансового стану підприємства.

3.3. Шляхи удосконалення контролю розрахунків із замовниками послуг комунального підприємства

Запровадження служби контролю на підприємстві значно полегшує процес моніторингу та управління розрахунками, особливо в частині дебіторської заборгованості. Залежно від організаційної структури підприємства, можливі два типи побудови внутрішнього контролю:

1. Дивізійна організаційна структура — застосовується на великих підприємствах, де в складі кожного дивізіону функціонує окремий відділ внутрішнього контролю. Це підходить для складних структур, що включають

кілька підприємств.

2. Командна організаційна структура — використовується на підприємствах зі спрощеною організаційною структурою. У цьому випадку відділ внутрішнього контролю об'єднує спеціалістів з різних напрямків для забезпечення багатофункціонального підходу. Сама така організаційна структура є оптимальною для побудови внутрішнього контролю в КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР.

Для підвищення ефективності роботи новоствореного контрольного відділу рекомендуємо дотримуватись наступної послідовності процедур контролю дебіторської заборгованості замовників послуг (рис.3.6):

Рис.3.6. Процедури контролю дебіторської заборгованості замовників послуг

Для більш ефективного підходу до оцінки стану та контролю

розрахунків із замовниками послуг в КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР пропонуємо використовувати модель, що включає кілька ключових етапів і механізмів контролю (рис.3.7).

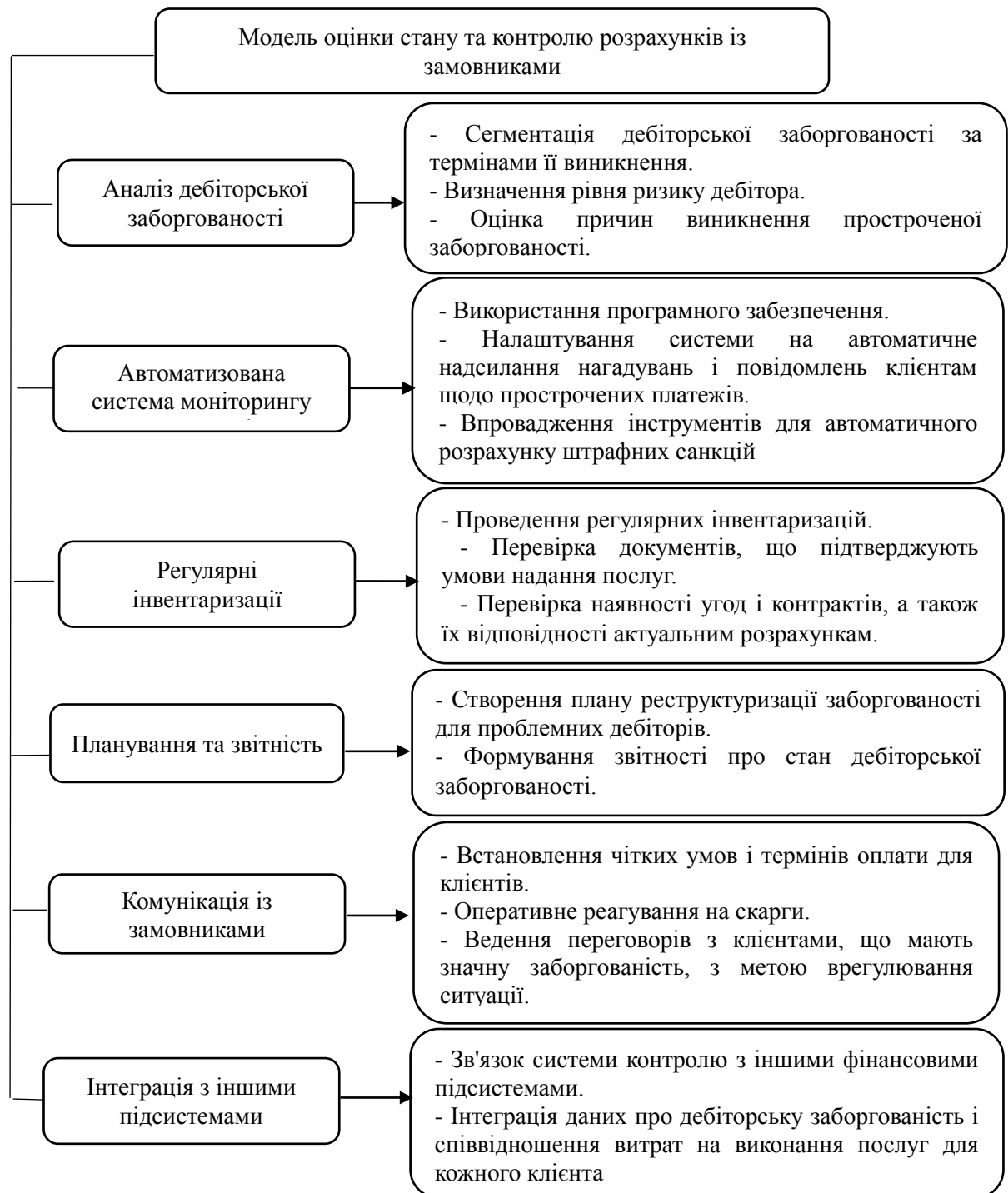

Рис.3.7. Модель оцінки стану та контролю розрахунків із замовниками

Запропонована модель дозволить не тільки знизити ризики невиконання, а й зробити процес розрахунків більш прозорим і підконтрольним, підвищуючи ефективність управління фінансами підприємства.

Такий комплексний підхід сприяє зниженню ризиків виникнення помилок, ефективнішому управлінню фінансовими ресурсами та покращенню загального фінансового стану підприємства.

Висновки до розділу 3

1. Контроль у комунальному підприємстві є важливим інструментом для забезпечення ефективності управління фінансовими ресурсами, дотримання законодавства, а також підтримання належного рівня обслуговування споживачів. Необхідність проведення контролю стану розрахунків із замовниками пояснюється такими чинниками, як фінансова стабільність, операційна ефективність, правове дотримання, задоволення споживачів, контроль за використанням ресурсів

2. В КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР контрольні процедури здійснюються за допомогою двох основних способів: фактичного (інвентаризація) та документального (економічний аналіз, зустрічна перевірка, взаємна перевірка, порівняння даних). Ці методи забезпечують комплексний підхід до оцінки стану фінансово-господарської діяльності підприємства та сприяють ефективному управлінню нею.

3. Удосконалення контролю на підприємстві пропонуємо здійснювати за рахунок поліпшеної послідовності процедур контролю дебіторської заборгованості замовників послуг, а також за допомогою розробленої моделі оцінки та контролю розрахунків із замовниками, яка дозволить не тільки знизити ризики невиклат, а й зробити процес розрахунків більш прозорим і підконтрольним, підвищуючи ефективність управління фінансами підприємства.

ВИСНОВКИ

1. Житлово-комунальне господарство є базовою інфраструктурною складовою, що визначає якість житлових умов, доступність послуг з водо-, тепло- та енергопостачання, вивезення відходів та благоустрою територій для забезпечення комфортного і безпечного життя населення. Його розвиток прямо впливає на якість життя громадян, рівень соціальної стабільності та привабливість регіонів для інвестицій. Встановлено, що серед найбільш актуальних проблем є збитковість значної частини підприємств, недостатню прозорість у їхній діяльності та брак системних реформ, що стримує розвиток галузі.

2. Розрахунки із замовниками охоплюють процеси виставлення рахунків, отримання платежів, контроль за своєчасністю оплати та врегулювання заборгованостей. Інформація про стан розрахунків із замовниками є важливим чинником забезпечення фінансової стабільності та підвищення ефективності функціонування підприємства. Раціональне управління розрахунками сприяє своєчасному надходженню коштів, мінімізації дебіторської заборгованості та зниженню ризиків її невідшкодування.

3. Нормативно-правове забезпечення є ключовим елементом для забезпечення прозорості та ефективності діяльності комунальних підприємств. Основу такого забезпечення складають закони, постанови, нормативні акти та галузеві стандарти, які регламентують порядок облікових процесів, контролю та взаємодії з замовниками послуг.

4. КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР засноване Царичанською селищною радою з метою задоволення потреб населення та юридичних осіб у централізованому водопостачанні та централізованому водовідведенні. Аналіз фінансового стану підприємства показав, що у нього недостатньо фінансових ресурсів, спостерігаються проблеми із платоспроможністю. Підприємство є

збитковим і знаходиться в критичному стані, про що свідчать показники платоспроможності та автономності.

5. В КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР розроблено та введено в дію такі внутрішні нормативні документи, як Положення про бухгалтерську службу, Положення про облікову політику, графік документообігу, робочий план рахунків. З їх допомогою відбувається отримання достовірної та своєчасної інформації, підвищується її якість, забезпечується систематизація та стандартизація облікових процедур. Бухгалтерська служба працює злагоджено, завдання виконуються своєчасно.

6. Основою для регулювання правовідносин між комунальним підприємством і споживачем є договір, в якому визначають умови, порядок, обсяги, якість та вартість надання комунальних послуг, а також взаємні зобов'язання сторін. Для обліку розрахунків із замовниками використовується рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками». Програма «BAS Малий бізнес» використовується підприємством для формування та виставлення рахунків споживачам, відображення розрахунків з ними, ведення синтетичного та аналітичного обліку. Основними регістрами обліку виступають Звіт «Картка рахунку 361» та Звіт «Оборотно-сальдова відомість по рахунку 361».

7. Важливе значення для комунального підприємства має правильно організований абонентський облік та особові рахунки споживачів. До особового рахунку включається довідкова інформація, яка полегшує пошук необхідного абонента, допомагає у формуванні довідок та звітів. Важливо не розповсюджувати таку інформацію стороннім особам, оскільки вона не є публічною.

8. Для вдосконалення обліку розрахунків із замовниками було запропоновано впровадження системи лояльності, що передбачає повернення споживачам частини сплачених коштів за умови, що споживач своєчасно здійснює оплату за надані послуги протягом року. Задля попередження виникнення безнадійної заборгованості запропоновано нараховувати резерв

сумнівних боргів, використовуючи метод сумнівності. Удосконалено підхід до класифікації дебіторської заборгованості за строками погашення шляхом зменшення тривалості проміжків на поквартальній основі. Запропоновано впровадження виставлення претензій як ефективного інструменту для покращення розрахунків з дебіторами.

9. Контроль у комунальному підприємстві є важливим інструментом для забезпечення ефективності управління фінансовими ресурсами, дотримання законодавства, а також підтримання належного рівня обслуговування споживачів. Необхідність проведення контролю стану розрахунків із замовниками пояснюється такими чинниками, як фінансова стабільність, операційна ефективність, правове дотримання, задоволення споживачів, контроль за використанням ресурсів

10. В КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР контрольні процедури здійснюються за допомогою двох основних способів: фактичного (інвентаризація) та документального (економічний аналіз, зустрічна перевірка, взаємна перевірка, порівняння даних). Ці методи забезпечують комплексний підхід до оцінки стану фінансово-господарської діяльності підприємства та сприяють ефективному управлінню нею.

11. Удосконалення контролю в КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР пропонуємо здійснювати за рахунок поліпшеної послідовності процедур контролю дебіторської заборгованості замовників послуг, а також за допомогою розробленої моделі оцінки та контролю розрахунків із замовниками, яка дозволить не тільки знизити ризики невиконання, а й зробити процес розрахунків більш прозорим і підконтрольним, підвищуючи ефективність управління фінансами підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аудит. Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей. Видання доповнене та перероблене. / Н.Б. Кащена [та ін.] ; за ред. Т.А. Наумова, А.І. Кашперська. – Харків: ДБТУ, 2023. – 259 с.
2. Амбарцумов М.О. Аналітичні методи контролю на стадії повної автоматизації. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/analitichni-metodi-kontrolyu-na-stadii-povnoi-avtomatizacii.html>.
3. Белов Д. Облік витрат за міжнародними стандартами звітності. Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств: тези доповідей VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 9-10 травня 2024 р. – Дніпро : факультет обліку і фінансів, 2024. – 139 с.
4. Белов Д. С. Шляхи вдосконалення організації обліку з використанням сучасних інформаційних систем. Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: збірник тез II Міжнародної науково-практичної інтернетконференції 30-31 жовтня 2024 р. Дніпро: ДДАЕУ, 2024. 437 с.
5. Біляєва Г.В. Про систему збалансованих показників у житловому господарстві. URL: https://eprints.kname.edu.ua/3119/1/28-32_Біляєва_Г.В.pdf
6. Бондаренко Н.М. Внутрішньогосподарський контроль зобов'язань перед постачальниками та підрядниками. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/218.pdf.
7. Бондарчук Н.В., Васільєва Л.М. Теоретико-методичні основи бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_16/1/35.pdf
8. Головчак Г. В. Організація внутрішнього контролю діяльності житлово-комунальних підприємств України. URL:

<http://nz.uad.lviv.ua/static/media/2-12/4.pdf>

9. Господарський кодекс України від 26.04.2015 № 436-IV, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

10. Державний фінансовий контроль [Електронний ресурс]: навчальний посібник у схемах і таблицях / Л. В. Дікань, І. О. Шевченко, Є. В. Дейнеко, Д. В. Калінкін. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 275 с.

11. Дерій В.А. Види економічного контролю за діяльністю підприємств: аналіз і узагальнення поглядів на проблему. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/vidi-ekonomichnogo-kontrolyu-za-diyalnistyu-pidpriemstv-analiz-i-uzagalnennya-poglyadiv-na-problemu.html>

12. Дерій В.А. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю витрат та доходів підприємств. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/19426/29_77_83.pdf

13. Драган І. О. Розвиток житлово-комунального господарства як пріоритет соціальної політики держави. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/21_2010/24.pdf

14. Жулин О. В., Зеленюк-Джунь Л. В. Управління фінансовими ресурсами комунальних підприємств і перспективи їх розвитку. Бізнес-інформ, № 7, 2020. URL: https://www.business-inform.net/article/?year=2020&abstract=2020_7_0_174_180

15. Загірняк Д. М., Глухова В. І., Кравченко Х. В. Діяльність комунальних підприємств і їх фінансове забезпечення в умовах децентралізації. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2021/14.pdf.

16. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>.

17. Кравченко О.В., Кобець Т.О. Поняття дебіторської заборгованості з метою її обліку. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/84040/3/Kravchenko_deditor.pdf

18. Лисенко А.М. Система нормативно – правового регулювання обліку та аудиту загальновиробничих витрат підприємства. URL: <https://economics.kntu.kr.ua/pdf/27/30.pdf>
19. Майборода О.Є., Косарева І.П., Корабейнікова І.О. Характеристика сутності та поняття дебіторської і кредиторської заборгованості. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/61.pdf
20. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 №635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>.
21. Наумова Т.А. Загальні основи організації бухгалтерського обліку: навчальний посібник / Т.А. Наумова., Н.С. Акімова, І.Б. Чернікова, Л.О. Кирильєва. – Х.: ХДУХТ, 2019. –158 с.
22. Облік оплат абонентів. URL: <https://miydimonline.com.ua/blog/oblik-oplat-abonentiv>.
23. Орел В. М. Сутність і роль контролю як функцій управління URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3763>.
24. Основи абонентського обліку: особові рахунки. URL: <https://miydimonline.com.ua/blog/osnovy-osobovi-rakhunky>.
25. Пінчук Т.А., Стефанович Н.Я., Кумейко А.В. Економічна характеристика дефініції «дебіторська заборгованість» та методологічні підходи до її класифікації. Економіка та суспільство, 2023. Вип.47.
26. Правила надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення і типових договорів про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення», затверджені Постановою кабінету міністрів України від 5 липня 2019 р. № 690. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/690-2019-%D0%BF#Text>
27. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
28. Положення про порядок бухгалтерського обліку окремих активів та операцій підприємств державного, комунального секторів економіки і

господарських організацій, які володіють та/або користуються об'єктами державної, комунальної власності, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 19.12.2006 №1213. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1363-06#Text>.

29. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

30. Про житлово-комунальні послуги: Закон України від 09.11.2017 №2189- VIII/ URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19#Text>

31. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.12.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

32. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2001 № 559. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>

33. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань Наказ МФУ від 02.09.2014 № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#n187>

34. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. URL:<https://ips.ligazakon.net/document/T102297?an=371>.

35. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>

36. Прохоров Б. Як подолати неефективність комунальних підприємств? Центр економічної стратегії. URL: <https://ces.org.ua/municipal-enterprise-ownership-presentation>.

37. П'ятигріць Г.С., Ніколайчук К.В. Шляхи удосконалення обліку дебіторської заборгованості. Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В.

Лазаряна «Проблеми економіки транспорту», 2017. № 13. С. 40—46.

38. Світлична Т.І. Оцінка стратегічного потенціалу підприємств житлово-комунального господарства. URL: https://eprints.kname.edu.ua/3119/1/28-32_Світлична_ТІ.pdf

39. Саванчук Т.М., Дубина О.Л., Белов Д. С. Обліково – аналітичне забезпечення розрахунків зі споживачами послуг в комунальному підприємстві. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/68>

40. Сарапіна О. А., Стефанович Н. Я., Пінчук Т. А., Шрам Т. В. Аналіз діяльності комунальних підприємств та підходи до їх класифікації. Вісник ХНТУ № 2(85), 2023 р. С. 228-234. URL: https://journals.kntu.kherson.ua/index.php/visnyk_kntu/article/view/271/262

41. Синькевич Н. Актуальність та проблеми дебіторської заборгованості: історичні аспекти, економічний зміст та етапи розвитку <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/53/28.pdf>

42. Слепченко, В., Скрипник, М. Методика обліку розрахунків підприємства з покупцями та замовниками. Економіка та суспільство, 2021. №29. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/538/516>

43. Терьошина І.М. Особливості обліку розрахунків за житлово-комунальні послуги з населенням. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/233567921.pdf>.

44. Толстов Р. Д. Житлово-комунальне господарство України: проблеми та напрями їх розв'язання. URL: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2008/10/96-106__no-4__vol-27__2008__UKR.pdf

45. Фукалова А.І. Сутність дебіторської заборгованості, її оцінка та класифікація URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/18593563.pdf>.

46. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

47. Черненко О.В. Уточнення змісту контролю як управлінської функції менеджменту організації. Центральнoукраїнський науковий вісник.

Економічні науки, 2019. Вип.3 (36). С.207-218.

48. Чуприна Л.В., Юрківська Т.С. Організація обліку дебіторської заборгованості та шляхи її удосконалення. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/32_2019_ukr/70.pdf.

49. Шестерняк М.М. Методи і форми контролю: проблеми визначення. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_26/2/39.pdf

50. Юр'єва Т.П., Матвєєва Н.М., Юр'єва С.Ю. Удосконалення системи ціноутворення в житлово-комунальному господарстві – ключове питання економічного механізму господарювання. URL: https://eprints.kname.edu.ua/1605/2/Юр'єва_ТП_181-188.pdf

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Узагальнення підходів до класифікації послуг, що надаються комунальними підприємствами

ДОДАТОК Б

Фактори формування потреби в інформації про стан розрахунків із
замовниками

ДОДАТОК В

Оцінка фінансової стійкості

№ з/п	Показник	Нормативне значення	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відношення у % 2023 р. до 2019 р.
1. Показники структури капіталу								
1.1	Коефіцієнт автономії	>0,5	0,92	0,94	0,86	0,86	0,02	1,66
1.2	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,08	0,06	0,14	0,14	0,98	1200,80
1.3	Коефіцієнт фінансування	>1	11,19	15,52	6,36	6,02	0,02	0,14
1.4	Коефіцієнт фінансового ризику	<1	0,09	0,06	0,16	0,17	64,46	72153,22
1.5	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зменшення	1,00	1,00	1,00	1,00	0,02	1,59
2. Показники стану оборотних активів								
2.1	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Збільшення	193,70	356,30	320,80	153,80	-96,60	49,87
2.2	Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	>0,1	-0,41	0,48	0,28	0,18	-0,09	21,30
2.3	Коефіцієнт забезпеченості запасів	>0,5	-8,24	4,54	3,63	1,54	-1,57	19,03
2.4	Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Збільшення	0,00	0,01	0,03	0,04	0,00	99,74
3. Показники стану основного капіталу								
3.1	Коефіцієнт реальної вартості майна	Збільшення	0,94	0,89	0,82	0,84	0,93	98,17
3.2	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Збільшення	0,94	0,88	0,81	0,82	0,92	98,25
3.3	Коефіцієнт накопичення амортизації	Збільшення	0,39	0,51	0,48	0,26	0,42	109,39
3.4	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Збільшення	0,06	0,13	0,23	0,21	0,04	63,56

ДОДАТОК Д

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів господарюючого суб'єкта, тис. грн.

№ з/п	Показник	Нормативне значення	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відношення у % 2023 р. до 2019 р.
1. Оцінка ліквідності								
1.1	Високоліквідні активи (А1)	≥П1	44,80	75,90	298,50	342,10	166,40	371,43
1.2	Середньоліквідні активи (А2)	≥П2	406,50	589,30	741,00	394,30	883,60	217,37
1.3	Низьколіквідні активи (А3)	≥П3	23,50	78,50	88,30	99,90	61,60	262,13
1.4	Найбільш строкові зобов'язання (П1)	≤А1	514,90	375,00	760,10	624,50	938,90	182,35
1.5	Короткострокові зобов'язання (П2)	≤А2	153,60	12,40	46,90	28,9	269,30	175,33
1.6	Довгострокові зобов'язання (П3)	≤А3	0,00	0,00	0,00	0,00	27732,20	-
2. Оцінка платоспроможності								
2.1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	≥0,2	0,07	0,20	0,37	0,50	0,14	205,51
2.2	Проміжний коефіцієнт покриття	≥0,7	0,68	1,72	1,28	1,08	0,80	118,04
2.3	Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	≥2	0,71	1,92	1,40	1,23	0,92	129,54
2.4	Коефіцієнт загальної платоспроможності	Збільшення	12,19	16,52	7,36	7,02	1,02	8,33
3. Оцінка оборотності оборотних активів								
3.1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	5630,50	4076,10	3066,90	604,40	8859,50	157,35
3.2	Середньорічна вартість оборотних активів	-	378,50	609,25	935,75	982,05	973,95	257,32
3.3	Коефіцієнт обертання оборотних активів	Збільшення	14,88	6,69	3,28	0,62	9,10	61,15
3.4	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Зменшення	0,07	0,15	0,31	1,62	0,11	163,53
3.5	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	Зменшення	24	54	110	585	40	164

Додаток Е

Оцінка ділової активності

№ з/п	Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відношення у % 2023 р. до 2019 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Чистий дохід від реалізації послуг)	5630,50	4076,10	3066,90	604,40	8859,50	157,35
2	Середньорічна вартість капіталу	8294,75	7276,10	6170,45	5367,40	17091,80	206,06
3	Середньорічна вартість необоротних активів	7911,50	6748,15	5573,25	4622,65	2280,35	28,82
4	Середньорічна вартість оборотних активів	7916,25	6666,85	5234,70	4385,35	16117,85	203,60
5	Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	18,10	51,00	83,40	94,10	80,75	446,13
6	Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	331,65	497,90	662,00	564,50	595,35	179,51
7	Середньорічна вартість власного капіталу	7911,50	6748,15	5573,25	4622,65	2280,35	28,82
8	Середньорічна величина кредиторської заборгованості	523,10	444,95	567,55	692,30	781,70	149,44
9	Загальний коефіцієнт обертання капіталу	0,68	0,56	0,50	0,11	0,52	76,36
10	Фондовіддача необоротних активів, грн	0,71	0,60	0,55	0,13	3,89	545,91
11	Коефіцієнт обертання оборотних активів	0,71	0,61	0,59	0,14	0,55	77,28

Продовження додатку Е

1	2	3	4	5	6	7	8
12	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	506	589	614	2612	655	129
13	Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	311,08	79,92	36,77	6,42	109,72	35,27
14	Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	1	5	10	56	3	284
15	Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	16,98	8,19	4,63	1,07	14,88	87,65
16	Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	21	44	78	336	24	114
17	Коефіцієнт обертання власного капіталу	0,71	0,60	0,55	0,13	3,89	545,91
18	Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	506	596	654	2753	93	18

ДОДАТОК Ж

Переваги використання методу коефіцієнта сумнівності в комунальному підприємстві

ДОДАТОК 3

КП «Царичанське ВО ЖКГ» ЦСР

Адреса: 51000, Україна, Дніпровський р-н, Дніпропетровська обл., смт Царичанка, вулиця Робоча, будинок, 20.

Телефон: +38(056)-903-10-34

E-mail: tsarpossovet@gmail.com

ПРЕТЕНЗІЯ № 23

від «01» грудня 2024 року

Боржнику:

П.І.Б./Назва організації: КП «Царичанська центральна лікарня» ЦСР

Адреса: 51000, Україна, Дніпровський р-н, Дніпропетровська обл., смт Царичанка, вул. Царичанська, буд, 134^а

Особовий рахунок: __2003856134_____

Предмет претензії

Повідомляємо, що за Вами числиться заборгованість за надані комунальні послуги, а саме:

Послуга	Період надання	Сума боргу (грн)	Примітки
Водопостачання	01.01.24 – 01.12.24	25968, 05	
Водовідведення	01.01.24 – 01.12.24	5398,02	
Інші послуги (уточнити)			

Загальна сума заборгованості: 31 366,07 грн.

Вимога підприємства

Просимо Вас у термін до "10" грудня 2024 року:

1. Погасити заборгованість у повному обсязі.
2. Надати документальне підтвердження оплати (квитанції або інші підтверджувальні документи).

Реквізити для оплати:

Рахунок отримувача: UA213223130000026007233566001

Банк: Sense Bank

ЄДРПОУ: 322313

Призначення платежу: Погашення заборгованості за особовим рахунком №_2003856134.

У разі невиконання вимог

У разі несплати заборгованості в зазначений термін, підприємство залишає за собою право:

Нараховувати пеню відповідно до чинного законодавства.

Подати позов до суду про примусове стягнення боргу.

Контакти для уточнень

З усіх питань, пов'язаних із цією претензією, звертайтеся за телефонами:

+38(056)-903-10-34

Дякуємо за розуміння і сподіваємося на своєчасне врегулювання заборгованості.

З повагою, начальник абонентського відділу

Корнієнко М.Р.

М.П.